

**Κατευθυντήριες Γραμμές για την Συνεταιριστική Νομοθεσία
της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (Ι.Λ.Ο.) Τρίτη έκδοση**

**Ελληνική Μετάφραση του 3^{ου} Κεφαλαίου: Ένα αλφαβητάρι για
ένα συνεταιριστικό νόμο**

Πρωτότυπη αγγλική έκδοση στην ιστοσελίδα

<http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/kateythintiriesIII.pdf>

Δίκτυο Κοινωνικής Αλληλεγγύης
Περιφερειακής Ανάπτυξης
(Δίκτυο ΚΑΠΑ)

www.diktio-kapa.dos.gr

Οκτώβριος 2013

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	1
2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ	2
2.1 Καθορισμός των όρων που χρησιμοποιούνται στο νόμο	2
2.2 Εφαρμογή των άλλων κανονισμών	2
2.3 Ορισμός των συνεταιρισμών: Πεδίο εφαρμογής του νόμου.....	3
2.4 Συνεταιριστικές αρχές	5
3. Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	5
3.1 Εγγραφή - καταχώρηση	5
3.2 Τύποι της εγγραφής.....	6
3.3 Αρχή Καταχώρησης	6
3.4 Διαδικασία εγγραφής.....	7
3.5 Φύση και αποτελέσματα της καταχώρησης.....	9
4. ΕΝΤΑΞΗ ΜΕΛΩΝ.....	10
4.1 Προσόντα για την απόκτηση της ιδιότητας μέλους	10
4.2 Περιορισμοί σχετικά με την ηλικία.....	11
4.3 Ελάχιστος αριθμός μελών σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς.....	11
4.4 Μέγιστος αριθμός μελών σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς.....	11
4.5 Εισδοχή μελών	12
4.5.1 Αρχές.....	12
4.5.2 Διαδικασία αποδοχής.....	13
4.6 Παραίτηση / αποχώρηση	13
4.7 Αποκλεισμός (αποβολή) και αναστολή της ιδιότητας μέλους.....	14
4.8 Υποχρεώσεις και δικαιώματα των μελών.....	14
4.8.1 Αρχές.....	14
4.8.2 Υποχρεώσεις.....	14
4.8.2.1 Προσωπικές υποχρεώσεις	14
4.8.2.2 Οικονομικές υποχρεώσεις	15
4.8.2.3 Άλλες υποχρεώσεις.....	16
4.8.3 Δικαιώματα.....	16
4.8.3.1 Προσωπικά δικαιώματα	16
4.8.3.2 Οικονομικά δικαιώματα	17
4.9 Διατάξεις σχετικά με τους υπαλλήλους μέλη	17
5. ΟΡΓΑΝΑ / ΣΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	18
5.1 Αρχές	18
5.2 Γενική Συνέλευση	20
5.2.1 Σύνθεση.....	20
5.2.2 Αρμοδιότητες.....	21

5.2.2.1 Καταστατικό / Εσωτερικός Κανονισμός.....	21
5.2.2.1.1 Αρχές.....	21
5.2.2.1.2 Περιεχόμενο του καταστατικού/εσωτερικού κανονισμού	22
5.2.2.1.2.1 Ελάχιστο υποχρεωτικό περιεχόμενο του Καταστατικού	22
5.2.2.1.2.2 Επιπλέον, μη-υποχρεωτικό περιεχόμενο του καταστατικού/ εσωτερικού κανονισμού	23
5.2.2.2 Άλλες Αρμοδιότητες της Γ.Σ.....	24
5.2.3 Λήψη αποφάσεων.....	25
5.2.3.1 Απαρτία	25
5.2.3.2 Ψηφοφορία	26
5.2.3.3 Πλειοψηφίες	27
5.3 Διοικητικό Συμβούλιο	27
5.3.1 Αρχές.....	27
5.3.2 Διατάξεις σχετικά με το διοικητικό συμβούλιο.....	27
5.3.3 Αρμοδιότητες.....	28
5.4 Εποπτική επιτροπή	30
5.4.1 Σύνθεση.....	30
5.4.2 Διατάξεις σχετικά με την εποπτική επιτροπή.....	30
5.4.3 Αρμοδιότητες.....	30
6. ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	31
6.1 Οικονομικοί πόροι.....	31
6.1.1 Αρχές.....	31
6.1.2 Εσωτερικοί οικονομικοί πόροι	32
6.1.2.1 Μερίδια μελών.....	32
6.1.2.2 Τα συμπληρωματικά μερίδια μέλους.....	32
6.1.2.3 Ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο.....	33
6.1.2.4 Θεσμοθετημένο αποθεματικό ταμείο.....	33
6.1.2.5 Συνεταιριστικοί όμιλοι.....	34
6.1.3 Εξωτερικοί οικονομικοί πόροι	34
6.1.4 Συναλλαγές με μη μέλη χρήστες	35
6.2 Διανομή Πλεονάσματος.....	35
6.3 Επιστροφή κεφαλαίου	36
7. ΕΛΕΓΧΟΣ.....	36
8. ΔΙΑΛΥΣΗ.....	38
8.1 Διάλυση χωρίς εκκαθάριση: συγχώνευση, κατάτμηση και μετατροπή.....	38
8.1.1 Αρχές.....	38
8.1.2 Συγχώνευση.....	38

8.1.3 Κατάτμηση	39
8.1.4 Μετατροπή	39
8.2 Διάλυση με εκκαθάριση.....	39
9. ΑΠΛΟΥΣΤΕΥΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ.....	40
10. ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΚΑΙ ΚΑΘΕΤΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ	41
11. ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ.....	42
12. ΔΙΑΦΟΡΑ.....	43
12.1 Κυβερνητικά διατάγματα εφαρμογής.....	43
12.2 Κυρώσεις.....	44
12.3 Καταργήσεις, μεταβατικές διατάξεις.....	44

Κεφάλαιο 3 : Ένα αλφαριθμητικό για ένα συνεταιριστικό νόμο¹⁶⁵

Ως νομικά πρόσωπα οι συνεταιρισμοί πρέπει να υπόκεινται στη νομοθεσία. Η δομή τους, η λειτουργία και ειδικά οι σχέσεις με τρίτους θα πρέπει να ρυθμίζονται.

Τα ακόλουθα κύρια θέματα του συνεταιριστικού νόμου αφορούν όλους τους τύπους των συνεταιρισμών. Όπως αναφέρεται στο Μέρος 2, παράγραφος 4.4.4 (Ένας ή περισσότεροι συνεταιριστικοί νόμοι), αυτή η προσέγγιση δεν πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι θα πρέπει να υπάρχει ένας και μόνο νόμος, για όλους τους τύπους των συνεταιρισμών. Άλλες επιλογές είναι εξίσου έγκυρες.

Τα κύρια περιεχόμενα του συνεταιριστικού νόμου είναι τα εξής:

1. Πρόλογος
2. Γενικές διατάξεις
3. Συγκρότηση και εγγραφή
4. Συμμετοχή μελών
5. Όργανα/σώματα διαχείρισης
6. Σχηματισμός κεφαλαίου, οικονομικοί απολογισμοί, διανομή του πλεονάσματος και κάλυψη ζημιών
7. Έλεγχος
8. Διάλυση
9. Απλοποιημένες συνεταιριστικές δομές
10. Οριζόντια και κάθετη ολοκλήρωση
11. Επίλυση διαφορών
12. Διάφορα

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αν το νομικό σύστημα της χώρας το επιτρέπει, και καθορίζεται σαφώς η νομική φύση του επ' αυτού, ο συνεταιριστικός νόμος θα μπορούσε να αρχίσει με ένα πρόλογο. Ο πρόλογος θα καθοδηγεί την ερμηνεία του νόμου, ο οποίος είναι πολύ σημαντικός εκεί όπου οι γνήσιοι συνεταιρισμοί ακόμη δεν έχουν στέρεες ρίζες. Ο πρόλογος θα μπορούσε να αναφέρεται στα ακόλουθα θέματα:

- ο ρόλος και η λειτουργία των συνεταιρισμών στην κοινωνία εν γένει και στην οικονομία της χώρας ειδικότερα
- ο χαρακτήρας των συνεταιρισμών ως ιδιωτικές και αυτόνομες οργανώσεις οι οποίες έχουν πρόσβαση σε όλες τις νόμιμες δραστηριότητες
- η συμμετοχή της κυβέρνησης, η οποία θα πρέπει να περιορίζεται στις διαδικασίες καταχώρησης σε μητρώα, της διάλυσης, της προώθησης των συνεταιρισμών και του γενικού κανονιστικού ελέγχου

¹⁶⁵ Η διπλή χρήση ασάφειας στον ορισμό γίνεται ώστε να δοθεί έμφαση στο γεγονός πως πρόκειται απλώς για κατευθυντήριες γραμμές.

- η ίση μεταχείριση των συνεταιρισμών και των μελών τους σε σχέση με άλλες επιχειρηματικές οργανώσεις, δηλαδή δεν θα υφίστανται διακρίσεις, είτε αρνητικές είτε θετικές, έτσι ώστε να αποφεύγονται οι στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό και προκειμένου να αποφευχθεί ο σχηματισμός ψεύτικων συνεταιρισμών. Η ίση μεταχείριση υπό την νομική έννοια σημαίνει την ίδια μεταχείριση με άλλους επιχειρηματικούς φορείς, όπου είναι δυνατόν, αλλά διαφορετική όποτε η συγκεκριμένη φύση των συνεταιρισμών το απαιτεί.¹⁶⁶

2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

2.1 Καθορισμός των όρων που χρησιμοποιούνται στο νόμο

Ένα γλωσσάρι των βασικών νομικών όρων οι οποίοι χρησιμοποιούνται στο νόμο θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στο κείμενο, να προσαρμοστεί ως παράρτημα ή να περιληφθεί σε ένα χωριστό έγγραφο. Αυτό είναι ακόμα πιο απαραίτητο όπου αυτό το είδος νόμου σηματοδοτεί μια αλλαγή πολιτικής, ή εκεί όπου ένα ενιαίο γενικό κείμενο αντικαθιστά αρκετά άλλα πιο λεπτομερή. Ένα τέτοιο γλωσσάριο θα είχε επίσης το πλεονέκτημα της διευκόλυνσης της επικοινωνίας σε διεθνές επίπεδο. Αποκλίσεις από τους διεθνώς παραδεκτούς ορισμούς θα μπορούσαν να περιοριστούν στο ελάχιστο και μπορεί να χρειάζονται και ειδική ερμηνεία.¹⁶⁷

2.2 Εφαρμογή των άλλων κανονισμών

Λόγω μιας ευρείας διάδοσης εσφαλμένων εικασιών ο νόμος πρέπει σαφώς να δείξει ότι η υπαγωγή σε καθεστώς συνεταιριστικής νομοθεσίας δεν απαλλάσσει τους συνεταιρισμούς από την συμμόρφωση με την υπόλοιπη έννομη τάξη. Οι συνεταιρισμοί δεν εξαιρούνται από την υπακοή στους νομικούς κανόνες, ειδικά από εκείνους που ρυθμίζουν τις δραστηριότητές τους. Για παράδειγμα, η υποχρέωση εγγραφής για την ίδρυση βάσει του συνεταιριστικού δικαίου δεν απαλλάσσει τους συνεταιρισμούς από την υποχρέωση υποβολής αίτησης για τη χορήγηση άδειας για την άσκηση τραπεζικών δραστηριοτήτων, όταν η τραπεζική νομοθεσία απαιτεί άδεια για την άσκηση της εν λόγω δραστηριότητας.

Η συνεταιριστική νομοθεσία θα πρέπει να επίσης να παρέχει αναφορές σε άλλους νόμους σε περίπτωση νομικών κενών.

¹⁶⁶ Το ζήτημα που συζητήθηκε περισσότερο σε αυτό το πλαίσιο είναι η φορολογία των δύο σχετιζόμενων στοιχείων τα οποία χαρακτηρίζουν στους συνεταιρισμούς, δηλαδή το πλεόνασμα και την προστασία πιθανού επιχειρηματικού κινδύνου. Όπως έχει ειπωθεί, το πλεόνασμα που παράγεται από τις συναλλαγές με τα μέλη είναι το αποτέλεσμα ενός ιδιαίτερου τρόπου με τον οποίον ένας συνεταιρισμός υπολογίζει τα κόστη (κοντά στο κόστος). Ο γαλλικός όρος “trop-perçu” είναι αυτονόητος σε αυτό το πλαίσιο. (Στην αγγλική γλώσσα, η πληρωμή πέρα από το οφειλόμενο ποσό.) Η προστασία πιθανού επιχειρηματικού κινδύνου, την οποία καταβάλλουν τα μέλη κατ’ αναλογία με τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό τους, είναι η εκ των υστέρων μείωση της τιμής ή μια διόρθωση του υπολογισμού της τιμής στο τέλος του οικονομικού έτους, όταν ο επιχειρηματικός κίνδυνος που περιλαμβάνεται στον αρχικό υπολογισμό του κόστους δεν έχει υλοποιηθεί. Κατά συνέπεια το πλεόνασμα δεν μπορεί να θεωρηθεί ισοδύναμη έννοια με αυτή του κέρδους και δεν πρέπει να φορολογείται ως τέτοιο. Βλ. επίσης Μέρος 3, παράγραφος 6.2, Διανομή Πλεονάσματος κατά το τέλος του οικονομικού έτους.

¹⁶⁷ Για ένα γλωσσάρι ειδικών συνεταιριστικών όρων, δείτε Münkner and Vernaz.

2.3 Ορισμός των συνεταιρισμών: Πεδίο εφαρμογής του νόμου

Ο παγκοσμίως αναγνωρισμένος ορισμός των συνεταιρισμών που περιλαμβάνεται στην Σύσταση 193 του Δ.Ο.Ε. (Διεθνής Οργανισμός Εργασίας – I.L.O.) στην παράγραφο 2 όχι μόνο αντανάκλα μια συγκεκριμένη αντίληψη για το τι είναι οι συνεταιρισμοί, αλλά επίσης προκαθορίζει τα περιεχόμενα όλου του νόμου. Αυτά διατυπώνονται ως εξής: "Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη Οργάνωση προσώπων η οποία συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεων τους μέσω μιας από κοινού ιδιόκτητης και δημοκρατικά ελεγχόμενης Επιχείρησης."

Ο νομοθέτης θα μπορούσε να εξετάσει τις ακόλουθες προσθήκες. Εκτός από την δυνατότητα να ενωθούν εθελοντικά τα πιθανά μέλη θα πρέπει επίσης να ενώνονται με δική τους πρωτοβουλία. Θα ήταν επίσης χρήσιμο να εξεταστεί ο ορισμός που περιέχεται στην Σύσταση 127 του ΔΟΕ, η "προηγούμενη σύσταση" του ΔΟΕ από την Σύσταση 193, διότι περιέχει πολύτιμα πρόσθετα στοιχεία, ιδίως όσον αφορά την οικονομική συμμετοχή αλλά και ότι αφορά την διανομή του ρίσκου ή του οφέλους.¹⁶⁸

Αντί να γίνει αντιγραφή αυτού ή ενός άλλου ορισμού, είναι προτιμότερο να διατυπωθεί ο ορισμός όπως ειδικά το απαιτούν οι τοπικές συνθήκες, σεβόμενοι ταυτόχρονα το ευρύτερο νομικό πλαίσιο που αναπτύχθηκε σύμφωνα με το Μέρος 2, παράγραφος 4.1 (Το ευρύτερο νομικό πλαίσιο).

Ο ορισμός θα εξαρτηθεί επίσης από την επιλογή του νομοθέτη μεταξύ μιας ενιαίας νομοθεσίας η οποία θα διέπει όλους τους τύπους των συνεταιρισμών ή των πολλών ειδικότερων νόμων. Ο ορισμός και οι επακόλουθες διατάξεις πρέπει να αντανάκλουν εκείνα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα τα οποία ξεχωρίζουν με τον καλύτερο τρόπο τους συνεταιρισμούς από άλλες μορφές επιχειρησιακών οργανώσεων, δηλαδή της συνεταιριστικής αρχής της ταυτότητας και της αρχής της προαγωγής των μελών.¹⁶⁹ Η αρχή της ταυτότητας σημαίνει ότι τα μέλη είναι οι από κοινού ιδρυτές, ότι τα μέλη συγχρηματοδοτούν τον συνεταιρισμό, του οποίου είναι οι από κοινού ιδιοκτήτες, οι από κοινού διαχειριστές, οι από κοινού ελεγκτές, οι από κοινού χρήστες, οι από κοινού δικαιούχοι και για τα χρέη για τα οποία έχουν την από κοινού ευθύνη. Η αρχή της προαγωγής των μελών σημαίνει ότι η βελτίωση της βιοτικής κατάστασης των μελών προτιμάται από την παραγωγή υψηλών επιδόσεων επί του επενδυμένου κεφαλαίου. Ο συνδυασμός αυτών των δύο αρχών συνθέτει την διπλή φύση των συνεταιρισμών. Είναι ομάδες προσώπων (Οργανώσεις, ενώσεις, σύλλογοι, σωματεία) και οικονομικές επιχειρήσεις συγχρόνως ή, ακριβέστερα, είναι Ομάδες προσώπων που έχουν μια επιχείρηση, δηλ. οι συνεταιρισμοί δεν είναι ελεγχόμενες επιχειρήσεις από επενδυτή, αλλά Οργανώσεις προσώπων που εργάζονται για την επίτευξη κοινών στόχων μέσω

¹⁶⁸ Η Σύσταση 127 του ΔΟΕ μπορεί ακόμα να χρησιμοποιηθεί ως οδηγός, παρά το γεγονός ότι η Σύσταση 193 του ΔΟΕ " την αναθεωρεί και την αντικαθιστά» (Δείτε Σύσταση 193, Παράγραφος 19). Στην παράγραφο 12 ορίζει τους συνεταιρισμούς ως εξής: "[Οι συνεταιρισμοί είναι] Οργάνωση [εις] προσώπων τα οποία ενώθηκαν εθελοντικά για να επιτύχουν ένα κοινό στόχο μέσω του σχηματισμού μιας δημοκρατικά ελεγχόμενης οργάνωσης, προσφέροντας ισομερείς εισφορές στο απαιτούμενο κεφάλαιο και απολαμβάνοντας ένα δίκαιο μερίδιο από τα κέρδη αλλά και τους κινδύνους και των ωφελημάτων του εγχειρήματος στο οποίο τα μέλη συμμετέχουν ενεργά".

¹⁶⁹ Δείτε ανωτέρω διαφοροποίηση των συνεταιρισμών από τις εταιρείες, Μέρος 2, παράγραφος 2.2, Διάκριση μεταξύ συνεταιρισμών και εταιρειών. Αυτό ισχύει μόνο υπό ορισμένες προϋποθέσεις, στους συνεταιρισμούς που εξυπηρετούν και μη μέλη. Βλ. επίσης Μέρος 2, παράγραφος 1, Γενικά.

μιας κοινής επιχείρησης. Παρ' ότι αυτή η επιχείρηση πρέπει να λειτουργεί με έναν τρόπο προσανατολισμένο προς το κέρδος, διαφέρει από τις κεφαλαιοκρατικές επιχειρήσεις στο ότι είναι προσανατολισμένη προς τα συμφέροντα των μελών της όχι της επιχείρησης και όχι προς τα συμφέροντα των επενδυτών.

Ο ορισμός των συνεταιρισμών πρέπει να τους διαφοροποιεί όχι μόνο από τις κεφαλαιοκεντρικούς φορείς αλλά και από τις άλλες μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, από τις φιλανθρωπικές οργανώσεις και από άλλες πιθανές μορφές οργανώσεων αυτοβοήθειας, καθώς και από άλλες επιχειρήσεις κοινωνικών φορέων.

Επιπλέον, ο ορισμός πρέπει να γραφτεί στο νόμο καθώς αυτό βοηθά:

- την κυβέρνηση να πραγματοποιεί τις κανονιστικές λειτουργίες του κράτους
- την διάκριση των γνήσιων συνεταιρισμών από τους ψεύτικους
- τον καθορισμό των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των μελών, καθώς επίσης και των οργάνων/σωμάτων του συνεταιρισμού
- τον καθορισμό των προσόντων και των καθηκόντων των συνεταιριστικών στελεχών σχετικά με την διαχείριση κεφαλαίων και την εξυπηρέτηση των συμφερόντων των μελών, σύμφωνα με τη διττή φύση των συνεταιρισμών (οργανώσεις και επιχειρήσεις)
- τον προσδιορισμό των ελάχιστων κανόνων σχετικά με την λογιστική και τον διαχειριστικό έλεγχο προκειμένου να προαχθεί η αποδοτική χρήση των οικονομικών και ανθρώπινων πόρων, καθώς και την εξασφάλιση της προαγωγής των μελών
- την επίλυση των συγκρούσεων που μπορεί να προκύψουν μεταξύ των συνεταιριστικών νόμων και εκείνων των άλλων νομοθεσιών που, σε συνδυασμό με το κατάλληλη συνεταιριστική νομοθεσία, αποτελούν το συνεταιριστικό δίκαιο με την ευρεία έννοια, όπως για παράδειγμα, η φορολογική νομοθεσία, το εργατικό δίκαιο, ο νόμος ανταγωνισμού, τα λογιστικά πρότυπα, κλπ.¹⁷⁰
- την αιτιολόγηση της ίσης μεταχείρισης των συνεταιρισμών, υπό την έννοια που εξηγήθηκε πιο πάνω
- την διευκόλυνση της αποτίμησης του οικονομικού, κοινωνικού και πολιτικού αντίκτυπου των συνεταιρισμών και,
- την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας.

Ο ορισμός των συνεταιρισμών δεν περιορίζεται στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς. Ισχύει επίσης για τις ομοσπονδίες, τους δευτεροβάθμιους, τους τριτοβάθμιους

¹⁷⁰ Δείτε Πλαίσιο 2.

συνεταιρισμούς ή ενώσεις εφόσον τους επιτρέπεται να ασκούν οικονομική δραστηριότητα.

Τέλος οι ομάδες και οι οργανώσεις που βασίζονται σε παρόμοιες αρχές οι οποίες δεν υπάγονται στον συνεταιριστικό νόμο θα μπορούσαν να αναφέρονται στον νόμο μέσω ενός αποκαλούμενου αρνητικού ορισμού, ειδικά εάν ρυθμίζονται από άλλους νόμους της χώρας.

2.4 Συνεταιριστικές αρχές

Η παγκοσμίως αναγνωρισμένες συνεταιριστικές αρχές μπορούν να συμπεριληφθούν στον πρόλογο ή στον ορισμό του συνεταιρισμού, με την καταγραφή τους ή κάνοντας αναφορά σε αυτές.

Μια αναφορά έχει το πλεονέκτημα να είναι πιο ευέλικτη και να μην επιβάλλει μια αναθεώρηση του νόμου εάν αλλάξουν οι αρχές, αλλά κάνει την εφαρμογή του νόμου πιο περίπλοκη επειδή αναφέρεται σε εξωτερικά κείμενα. Μια άλλη λύση είναι να συνταχτεί ένας κατάλογος των συνεταιριστικών αρχών, παίρνοντας μέτρα ώστε να μην δώσει στον κατάλογο έναν περιοριστικό και καθορισμένο χαρακτήρα. Αυτό θα μπορούσε να μεταφραστεί με την χρήση εκφράσεων όπως "μεταξύ άλλων..." ή "ειδικότερα...". Κατά συνέπεια η αναφορά θα περιλαμβάνει και τις πιθανές αλλαγές.

Όποια και αν είναι η επιλογή, είναι σημαντικό η φύση των παραπομπών και των αναφερόμενων συνεταιριστικών αρχών να δηλώνονται ρητώς και οι συνεταιριστικές αρχές να μην γραφτούν σαν να ήταν νομικοί κανόνες, επειδή αυτό θα περιόριζε το νομοθέτη στην προσαρμογή αυτών των αρχών στις εθνικές συνθήκες και, στην πραγματικότητα θα ήταν μάλλον απίθανο να γίνουν σεβαστές αυτές οι αρχές. Θα περιόριζε επίσης την αυτονομία των συνεταιρισμών. Ομοίως, οι νομικές διατάξεις δεν πρέπει να γράφονται με την μορφή των αρχών, επειδή με αυτή την μορφή δεν είναι εφαρμόσιμες και πιθανότατα θα οδηγήσει την κυβέρνηση να αντικαταστήσει τον νομοθέτη με την έκδοση ερμηνευτικών εγκυκλίων όπου είναι απαραίτητο, για να καθιστούν οι νομικοί κανόνες λειτουργικοί, όταν θα έπρεπε να περιοριστεί στην έκδοση και μόνο των νομικών διατάξεων.

Αυτό που έχει σημασία δεν είναι κάθε μια από τις αρχές να ακολουθούνται κατά γράμμα, αλλά το πνεύμα των αρχών να γίνεται σεβαστό στο σύνολό του. Για παράδειγμα: η πρώτη αρχή (εθελοντική και ανοικτή ένταξη), η λεγόμενη αρχή της ανοιχτής πόρτας, θα πρέπει να περιορίζεται όταν το αποθεματικό είναι διαιρετό. Η αρχή της ανοιχτής πόρτας χρειάζεται να σταθμιστεί με την απαγόρευση των συναλλαγών με μη μέλη η οποία περιέχεται σε ορισμένες νομοθεσίες. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη επίσης, ότι πέρα των 7 συνεταιριστών αρχών οι οποίες συζητούνται στις παρόν κατευθυντήριες γραμμές, υπάρχουν και άλλες αρχές που διαφέρουν σε στόχους και αξίες.

3. Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

3.1 Εγγραφή - καταχώρηση

Η αναγνώριση, και κατά συνέπεια η προστασία των συνεταιρισμών από το κράτος εκδηλώνεται με την καταχώρηση του ονόματός τους και όλων των υπόλοιπων στοιχείων που αιτιολογούν την ιδιότητά του ως νομικό πρόσωπο σε ένα δημόσιο μητρώο.

Σημειώνοντας τι έχει συμβεί κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών σε διάφορες χώρες, φαίνεται ότι ο νόμος πρέπει να προβλέπει αυστηρές κυρώσεις ενάντια σε οποιασδήποτε κατάχρηση του ονόματος "συνεταιρισμός".

Η χορήγηση του καθεστώτος νομικού προσώπου, κατά κανόνα, παρακινείται από την επιθυμία να ευνοηθεί η συμμετοχή των ιδιωτών σε κοινές οικονομικές δραστηριότητες δεδομένου ότι αυτό θεωρείται πιο βιώσιμο. Το γεγονός ότι η προσωπική ευθύνη τους και, ειδικότερα, η οικονομική ευθύνη τους, δεν δεσμεύεται πέρα από το ποσό που αντιστοιχεί στα μερίδια που έλαβαν, εκτός αν αποφασίζεται διαφορετικά στο καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό, είναι σαφώς ένας ενθαρρυντικός παράγοντας για τους ανθρώπους ώστε να γίνουν μέλη αυτών των νομικών προσώπων. Όσον αφορά τους συνεταιρισμούς, θα μπορούσε κανείς να αντιτάξει ότι η διάκριση που γίνεται μεταξύ του οργανισμού και των μελών της έρχεται σε αντίθεση με τη συνεταιριστική αρχή σύμφωνα με την οποία ο συνεταιρισμός δεν μπορεί να διαχωριστεί από τα μέλη του. Αλλά εάν τα μέλη δεν πρόκειται να φέρουν προσωπική ευθύνη για τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού τους, τότε μόνο ένας τέτοιος διαχωρισμός θα επιτρέψει την μετατόπιση της ευθύνης σε μια ανεξάρτητη οντότητα με καθεστώς νομικού προσώπου.

3.2 Τύποι της εγγραφής

Υπάρχουν δύο βασικοί τύποι της εγγραφής, η σχεδόν αυτόματη εγγραφή και η εγγραφή μετά από την έγκριση μιας δημόσιας αρχής.

Σύμφωνα με την πρώτη επιλογή, η οποία συμμορφώνεται καλύτερα με το κράτος δικαίου, ένας συνεταιρισμός πρέπει να καταχωρηθεί εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από το νόμο. Εάν, για οποιονδήποτε λόγο, πρότερη έγκριση είναι απαραίτητη, η διακριτική ευχέρεια της εγκρίνουσας Αρχής πρέπει αυστηρά και αποτελεσματικά να περιορίζεται από το νόμο.

3.3 Αρχή Καταχώρησης

Ο διαχωρισμός των κρατικών εξουσιών, η νομική φύση του συνεταιριστικού δικαίου, ο ορισμός των συνεταιρισμών και η διαδικασία καταχώρισης ως μέσου ενός εκ των προτέρων ελέγχου είναι στοιχεία τα οποία πρέπει να εξετάζονται για την επιλογή της αρχής που θα οριστεί για τις εγγραφές στο μητρώο συνεταιρισμών.

Η αναγνώριση των συνεταιρισμών ως οικονομικών φορέων του ιδιωτικού τομέα θα επιτρέψει την καταγραφή όλων των τύπων επιχειρήσεων σε έναν ενιαίο μητρώο.

Ακόμα κι αν η εγγραφή είναι ένα διοικητικό έργο, θα μπορούσε να ασκείται από τα δικαστήρια, καθώς απαιτούνται νομικές γνώσεις και η απόδοση νομικής προσωπικότητας είναι μια πράξη με σημαντικές νομικές συνέπειες. Αλλά η εμπειρία επίσης έχει δείξει ότι μια αρχή εξειδικευμένη σε συνεταιριστικά θέματα, ενδεχομένως βοηθούμενη και από προσωπικό το οποίο αποσπάται από το συνεταιριστικό κίνημα, είναι η πιο κατάλληλη να χειριστεί σωστά τα ζητήματα εγγραφής.

Ο νομοθέτης πρέπει να διασφαλίσει ότι η εγγραφή θεωρείται ως μια τοπική υπηρεσία και ότι οι πιθανοί συνεταιριστές έχουν να αντιμετωπίσουν κατά προτίμηση μόνο μια ενιαία αρχή κατά την υποβολή αίτησης για την εγγραφή. Όπου εμπλέκονται διαφορετικές αρχές, αυτές πρέπει να επικοινωνούν μεταξύ τους και να παρέχεται η δυνατότητα να εξεταστούν οι πιθανοί συνεταιριστές από μια από αυτές.

3.4 Διαδικασία εγγραφής

Δεν πρέπει σε καμία περίπτωση η διαδικασία εγγραφής να εμποδίσει τους πολίτες να σχηματίσουν φορείς με τον τρόπο που τους ταιριάζει καλύτερα.

Καμία εγγραφή δεν θα γίνει χωρίς ένα αίτημα από έναν εκλεγμένο αντιπρόσωπο του δημιουργούμενου συνεταιρισμού. Αυτό το αίτημα πρέπει να αρχειοθετηθεί μέσα σε συνοπτικά χρονικά πλαίσια, που καθορίζονται από το νόμο, μετά από την ιδρυτική γενική συνέλευση ή κατόπιν μετά από σχετική συνεδρίαση των ιδρυτικών μελών.

Έγγραφα που πρέπει να επισυνάπτονται στην αίτηση για την εγγραφή είναι γενικά:

- τα πρακτικά της ιδρυτικής γενικής συνέλευσης, με τις υπογραφές ή τα δακτυλικά αποτυπώματα όλων των ιδρυτικών μελών. Εάν το καταστατικό/εσωτερικός κανονισμός υιοθετήθηκε βάσει του πρότυπου καταστατικού/εσωτερικού κανονισμού, τα πρακτικά πρέπει να τεκμηριώνουν ότι υιοθετήθηκε μετά από μια λεπτομερή συζήτηση για αυτό το πρότυπο καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό
- ένα υπόδειγμα των υπογραφών των προσώπων που έχουν το δικαίωμα να εκπροσωπούν τον συνεταιρισμό
- ένα σύνολο αντιγράφων του καταστατικού/εσωτερικού κανονισμού με τις υπογραφές ή τα δακτυλικά αποτυπώματα όλων των ιδρυτικών μελών
- μια οικονομική μελέτη βιωσιμότητας σχετικά με τις προγραμματισμένες δραστηριότητες του συνεταιρισμού. Αυτή η μελέτη πρέπει να πραγματοποιηθεί από μια συνεταιριστική οργάνωση κορυφής ή μια άλλη αναγνωρισμένη δομή. Όπου δεν υπάρχει ακόμη τέτοια δομή η κυβέρνηση μπορεί προσωρινά να εκτελέσει αυτήν την αποστολή. Αυτό το έργο δεν πρέπει να δοθεί στην αρχή εγγραφής προκειμένου να αποφευχθεί να είναι ταυτόχρονα ο ελεγκτής και ο ελεγχόμενος. Ο στόχος αυτής της απαίτησης, η οποία δεν επιβάλλεται στους ιδρυτές άλλων επιχειρησιακών οργανώσεων, δεν είναι να παρακωλυθεί η ελευθερία των πιθανών συνεταιριστών, αλλά να φροντίσει για τα συμφέροντα των μελών, του μελλοντικού συνεταιρισμού και των πιθανών επιχειρηματικών συνεργατών, δεδομένου ότι οι κίνδυνοι που αυτοί διατρέχουν είναι μεγαλύτεροι από εκείνους που υφίστανται συνήθως σε άλλους τύπους επιχειρήσεων, επειδή οι συνεταιρισμοί δεν έχουν ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, και γενικά, η κεφαλαιακή τους βάση είναι αδύναμη. Ο νομοθέτης πρέπει, ωστόσο, να απέχει από τέτοια αποτρεπτικά μέτρα εάν αυτό δεν μπορεί να αποκλείσει την κατάχρηση εξουσίας σε σχέση με αυτήν την μελέτη σκοπιμότητας

- ένα κατάλογο των προσώπων που έχουν την εξουσιοδότηση να καταθέσουν την αίτηση εγγραφής και να δηλώνουν στο μητρώο, όλες τις πιθανές αλλαγές (του καταστατικού) που θα γίνουν στο μέλλον
- ένα έγγραφο που να αποδεικνύει ότι ένα επαρκές μέρος του συνολικού ποσού των μεριδίων των μελών έχει καταβληθεί και να δηλώνει την χρονική περίοδο εντός της οποίας το υπόλοιπο πρέπει να καταβληθεί.

Η υλοποίηση μιας γρήγορης και αμερόληπτης διαδικασίας εγγραφής είναι ένα πρώτο βήμα από το κράτος προς τη διευκόλυνση της ανάπτυξης ενός γνήσιου συνεταιριστικού συστήματος. Για τον σκοπό αυτό, προτείνεται η ακόλουθη διαδικασία:

- Μια απόδειξη η οποία αποδεικνύει την αίτηση εγγραφής και απαριθμεί τα έγγραφα τα οποία παρουσιάστηκαν ανωτέρω, δεόντως υπογεγραμμένα και χρονολογημένα, που θα δοθεί με την προσκόμιση των προαναφερόμενων εγγράφων
- η εγγραφή θα ολοκληρωθεί εντός ενός μικρού χρονικού διαστήματος. Ένα επικυρωμένο αντίγραφο του καταστατικού/εσωτερικού κανονισμού, το οποίο θα αναφέρει τον αριθμό και την ημερομηνία της εγγραφής θα δοθεί στο συνεταιρισμό. Θα είναι η απόδειξη της επίσημης αναγνώρισης του συνεταιρισμού ως νομικό πρόσωπο
- μια άρνηση καταχώρησης πρέπει να δικαιολογηθεί εγγράφως και να κοινοποιηθεί στα πρόσωπα που ζήτησαν την εγγραφή
- στην περίπτωση μιας τέτοιας άρνησης, οι ιδρυτές μπορούν να ασκήσουν έφεση ενώπιον ενός δικαστηρίου (που θα προσδιοριστεί) το οποίο θα πρέπει να εκδώσει μια απόφαση εντός ενός σύντομου χρονικού διαστήματος
- εάν μέσα στις απαραίτητες χρονικές προθεσμίες, καμία άρνηση δεν έχει δηλωθεί, ή εάν το δικαστήριο δεν έχει εκδώσει την απόφασή του, η εγγραφή θα θεωρείται ότι έγινε αποδεκτή. Η Αρχή εγγραφής επίσης σε αυτήν την περίπτωση, εντός ενός σταθερού και συνοπτικού χρονικού διαστήματος, θα στείλει ένα επικυρωμένο αντίγραφο του καταστατικού/εσωτερικού κανονισμού, που να αναφέρει τον αριθμό και την ημερομηνία της θεωρούμενης εγγραφής στο συνεταιρισμό
- όποιος και αν είναι ο τύπος της, η εγγραφή πρέπει να δημοσιευθεί επίσημα εντός ενός καθορισμένου και σύντομου χρονικού διαστήματος, σε ένα γενικά χρησιμοποιούμενου από τις τοπικές αρχές και εύκολα προσβάσιμο μέσο. Η δημοσίευση θα πρέπει να ταιριάζει με τις απαιτήσεις των σύγχρονων επιχειρηματικών συναλλαγών, δηλαδή να καλύπτει τουλάχιστον την γεωγραφική έκταση των δραστηριοτήτων του συνεταιρισμού. Σε περίπτωση που η εγγραφή δεν δημοσιευτεί μέσα στο χρονικό πλαίσιο που έχει τεθεί, ο συνεταιρισμός θα θεωρείται ως εγγεγραμμένος και το πρόσωπο που δεν έχει εκπληρώσει αυτο το καθήκον του θα είναι οικονομικά υπεύθυνο για τις συνέπειες
- τα τέλη για την εγγραφή και την δημοσίευση δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να είναι απαγορευτικά.

Όπου η εγγραφή ισχύει μόνο μετά την δημοσίευσή της, οι συνεταιρισμοί πρέπει να έχουν το δικαίωμα να απαιτήσουν το αναφερόμενο χρονικό διαστήματα να είναι σύντομο και να τηρείται από την Αρχή εγγραφής.

Μόνο οι καταχωρημένες, και σε μερικές περιπτώσεις καταχωρημένες και δημοσιευμένες, ή κοινοποιημένες πληροφορίες είναι δεσμευτικές προς τρίτους. Μετά από την εγγραφή, οι συνεταιρισμοί πρέπει επομένως να εξασφαλίσουν ότι οποιεσδήποτε επόμενες αλλαγές στα καταχωρημένα στοιχεία στην Αρχή εγγραφής (Μητρώο) θα κοινοποιούνται σε αυτήν, ειδάλλως, τα πρόσωπα που δεν έχουν εκπληρώσει αυτήν την υποχρέωσή τους θα είναι οικονομικά υπεύθυνα για τις συνέπειες.

3.5 Φύση και αποτελέσματα της καταχώρησης

Με την καταχώρηση (και την έκδοση της εγγραφής του, όπου απαιτείται), το κράτος παρέχει καθεστώς νομικού προσώπου στο συνεταιρισμό. Το καθεστώς νομικό πρόσωπου δηλώνει ότι ο συνεταιρισμός είναι υπεύθυνος και υπόλογος ως νομικό πρόσωπο, ανεξάρτητα από τα μέλη του και με διαρκή διαδοχή. Ως νομικό πρόσωπο, ο συνεταιρισμός έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις. Μπορεί να αποκτήσει ιδιοκτησιακά δικαιώματα (περιουσιακά στοιχεία, συμβόλαια και χρέη, να αναπτύξει οικονομική δραστηριότητα και να συμμετέχει σε νομικές διεκδικήσεις. Όπως και με τις επιχειρήσεις και σύμφωνα με το εν λόγω νομικό σύστημα, αυτή η νομική υπόσταση θα έχει νομική ευθύνη άπειρη ή περιορισμένη¹⁷¹ σύμφωνα με τον σκοπό του εμπλεκόμενου συνεταιρισμού.

Το καθεστώς νομικού προσώπου περιλαμβάνει το δικαίωμα να έχουν θυγατρικές εταιρείες οι οποίες θα έχουν μια άλλη νομική μορφή από αυτή ενός συνεταιρισμού.¹⁷²

Τα μέλη του δεν θα είναι ούτε ατομικά υπεύθυνα για τις πράξεις που διενεργούνται στο όνομα του συνεταιρισμού, ούτε θα είναι υπεύθυνα πέρα από το ποσό των μεριδίων που εγράφησαν για τα χρέη του συνεταιρισμού, εκτός αν έχει αποφασιστεί διαφορετικά και αναφέρεται στο καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό.

Ο συχνά χρησιμοποιούμενος τύπος σύμφωνα με τον οποίο οι συνεταιρισμοί είναι "οι εντολοδόχοι των μελών τους" απαιτεί προσεκτική προσέγγιση. Το ερώτημα είναι αν οι συνεταιρισμοί ενεργούν για λογαριασμό των μελών τους ως αντιπρόσωποί τους ή αν ενεργούν για λογαριασμό του συνεταιρισμού όταν συναλλάσσετε με τρίτους. Από τη μία πλευρά, οι συνεταιρισμοί είναι νομικά πρόσωπα. Μετά την εγγραφή, οι ενέργειες οι οποίες εκτελούνται γίνονται για λογαριασμό των συνεταιρισμών, δηλαδή οι συνεταιρισμοί είναι ανεξάρτητοι από τα μέλη τους. Από την άλλη πλευρά, εξαιτίας της στενής συμμετοχής των μελών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και λόγω της ιδιαίτερης φύσης των συναλλαγών μεταξύ των μελών και του συνεταιρισμού τους, (οι συνεταιρισμοί) θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως απλός εκτελεστικός διαμεσολαβητής των μελών.

¹⁷¹ Ειδικά σε χώρες με αγγλοσαξονική νομική παράδοση.

¹⁷² Το ζήτημα αφορά, αλλά δεν ταυτίζεται με τη ίδρυση των συνεταιριστικών ομίλων ως ένα από τα μέσα για τη βελτίωση της εξωτερικής χρηματοδότησης, βλ. Μέρος 3, παράγραφος 6.1, οικονομικοί πόροι.

Το καθεστώς των πράξεων που εκτελούνται εξ' ονόματος του συνεταιρισμού κατά τη διάρκεια της περιόδου από την ίδρυση μέχρι την καταχώρησή του (και την δημοσίευσή του, όπου αυτό απαιτείται) πρέπει να ορίζεται με σαφήνεια.

4. ΕΝΤΑΞΗ ΜΕΛΩΝ

Τα ζητήματα της ιδιότητας μέλους είναι τα πλέον σημαντικά που πρέπει να αντιμετωπιστούν από το νόμο δεδομένου ότι οι συνεταιρισμοί είναι οργανώσεις με επίκεντρο τα μέλη τους.

4.1 Προσόντα για την απόκτηση της ιδιότητας μέλους

Ο παγκοσμίως αναγνωρισμένος ορισμός των συνεταιρισμών επιτρέπει τόσο σε φυσικά όσο και σε νομικά πρόσωπα να είναι μέλη ενός πρωτοβάθμιου συνεταιρισμού. Έτσι, αυτοί οι συνεταιρισμοί μπορεί να αποτελούνται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα μόνο¹⁷³ ή από ένα μίγμα και των δύο.

Ωστόσο, πολλές νομοθεσίες αποκλείουν την συμμετοχή των νομικών προσώπων στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς. Σε γενικές γραμμές, δύο είναι οι τύποι των επιχειρημάτων που προβάλλονται για αυτό τον περιορισμό.

Ο πρώτος είναι ότι η ένταξη στους συνεταιρισμούς νομικών προσώπων που έχουν στο επίκεντρο το κεφάλαιο, έρχεται σε αντίθεση με την ίδια την ιδέα των συνεταιρισμών ως μη-κερδοσκοπικοί οργανισμοί.

Αυτό το επιχείρημα συγχέει τη φύση των συνεταιρισμών και το κίνητρο του μέλους του συνεταιρισμού. Το δεύτερο επιχείρημα αναφέρεται στον κίνδυνο ότι τα φυσικά πρόσωπα μέλη μπορεί να κυριαρχηθούν από τα νομικά πρόσωπα μέλη. Αυτός ο κίνδυνος είναι πραγματικός, αλλά μπορεί να περιοριστεί ως εξής:

1. Η μικτή συμμετοχή είναι προαιρετική και μπορεί να αποφευχθεί, εντός των ορίων των συνεταιριστικών αρχών με φυσικά πρόσωπα μέλη που δεν θα αποδεχθούν την ένταξη νομικών προσώπων ως μέλη.
2. Το δικαίωμα ψήφου των νομικών προσώπων μελών, σε αυτούς τους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς οι οποίοι έχουν επίσης φυσικά πρόσωπα μέλη, μπορεί να περιοριστεί έτσι ώστε να μην επιτρέπουν σε αυτά τα νομικά πρόσωπα μέλη να ξεπερνούν σε αριθμό τις ψήφους των φυσικών προσώπων μελών ή να λάβουν αποφάσεις μόνα τους.

Το εάν η μικτή συμμετοχή είναι μια επιλογή που πρέπει να εξεταστεί, αυτό θα γίνει με όρους οικονομικούς και άλλα οφέλη τα οποία μπορεί να προκύπτουν από την σύμπραξη διαφορετικών τύπων μελών, όσον αφορά τους στόχους, το εύρος, τη μεταφορά γνώσης, επιμερισμό του κινδύνου, κλπ.¹⁷⁴

¹⁷³ Ο όρος «νομικό πρόσωπο», όπως χρησιμοποιείται εδώ περιλαμβάνει εκείνες τις επιχειρηματικές οντότητες οι οποίες δεν μπορούν να θεωρηθούν νομικά πρόσωπα, για παράδειγμα μια μονοπρόσωπη εταιρεία.

¹⁷⁴ Δείτε Göler von Ravensburg.

Ορισμένες κοινωνίες οργανώνονται με βάση διευρυμένες οικογένειες, ή ακόμα και μεγαλύτερες ομάδες, όπως συμβαίνει σε μια μικρότερη κοινωνική μονάδα, η οποία δεν έχει καθεστώς νομικού πρόσωπου. Αυτές οι οντότητες μπορούν να γίνουν δεκτές ως μέλη στους συνεταιρισμούς, με την προϋπόθεση ότι θα έχουν σταθερό μέγεθος. Κάποιος θα πρέπει να βεβαιώνει ωστόσο, ότι η διαδικασία λήψης αποφάσεων εντός του συνεταιρισμού δεν θα επηρεάζεται από την αποδοχή τέτοιων ομάδων ως μέλη και ότι τα δημοκρατικά δικαιώματα των μεμονωμένων μελών δεν θα παραβιάζονται. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η αποδοχή τέτοιων ομάδων ως μέλη θα μπορούσε να διευκολύνει τη λειτουργία του συνεταιρισμού επιτρέποντας του να ενισχύσει τον σεβασμό στην λήψη αποφάσεων για το υφιστάμενο κοινωνικό περιβάλλον, ιδίως σε θέματα που αφορούν την διαχείριση των φυσικών πόρων.

4.2 Περιορισμοί σχετικά με την ηλικία

Η αποδοχή των νομικά ανηλίκων ως μέλη είναι γενικά μια εξαίρεση στο αστικό δικαιο της κάθε χώρας. Χωρίς να αποτρέπεται αδικαιολόγητα, σε οικονομικά δραστήριους ανηλίκους η απόκτηση της ιδιότητας μέλους, χρειάζεται μια προσεκτική μελέτη των επιπτώσεων μιας πιθανής ένταξης τους σε έναν συνεταιρισμό, με όρους αξιοπιστίας και οικονομικής ευθύνης, του δικαιώματος ψήφου και της επιλεξιμότητας σε θέσεις ευθύνης. Προκειμένου να αποφευχθεί η ένταξη τους σε έναν συνεταιρισμό να γίνει ένα μέσο πρόσβασης σε μια θέση νομικά ανάρμοστη σε μεμονωμένους ανηλίκους, ο αριθμός και τα δικαιώματά τους θα πρέπει να είναι περιορισμένα. Ειδικότερα, οι ανήλικοι θα πρέπει να αποτρέπονται από το να μπορούν να πάρουν τον έλεγχο ενός συνεταιρισμού. Εξαιρέσεις μπορεί να υπάρχουν για συνεταιρισμούς σχολείων και φοιτητών.

4.3 Ελάχιστος αριθμός μελών σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς

Για να είναι σεβαστή η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, οι περιορισμοί στον αριθμό των μελών ενός συνεταιρισμού θα πρέπει να είναι ελάχιστοι. Η οικονομική βιωσιμότητα των συνεταιρισμών με πολύ λίγα μέλη, ωστόσο, είναι γενικά αμφίβολη. Υπό αυτές τις συνθήκες, η χορήγηση καθεστώτος νομικού πρόσωπου ίσως να είναι αντίθετη στο συμφέρον των πιθανών συνεργατών και των πιστωτών τους, όπως επίσης και των ίδιων των μελών. Γι' αυτό οι περισσότερες νομοθεσίες απαιτούν έναν ελάχιστο αριθμό μελών, τουλάχιστον τριών. Κάτω από αυτό τον αριθμό η Οργάνωση ή Ομάδα προσώπων είναι αμφίβολο εάν μπορεί να χαρακτηριστεί ως συνεταιρισμός.

Οι εμπειρίες μιας χώρας θα μπορούσαν να απαιτήσουν να καθορίζονται διαφορετικοί ελάχιστοι αριθμοί μελών σύμφωνα με τον τύπο του συνεταιρισμού ή σύμφωνα με άλλα κριτήρια. Κατά συνέπεια μπορεί ο αριθμός για τους συνεταιρισμούς καταναλωτών να είναι μεγαλύτερος από αυτόν για τους συνεταιρισμούς εργαζομένων, και ο αριθμός για τους συνεταιρισμούς υπηρεσιών να βρίσκεται ενδιάμεσα.

4.4 Μέγιστος αριθμός μελών σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς

Θεωρητικά, η "αρχή της ανοικτής πόρτας", δεν επιτρέπει κανέναν περιορισμό στον αριθμό των μελών. Στην πράξη, ο αριθμός των μελών θα πρέπει να είναι συμβατός με τον εν' λόγω δραστηριότητες του συνεταιρισμού. Ακριβώς όπως συμβαίνει με τον ελάχιστο αριθμό μελών, είναι δύσκολο να καθοριστεί ένα απόλυτο μέγιστο ή σχετικό όριο για τους διάφορους τύπους συνεταιρισμών.

Να σημειωθεί ότι, γενικά, τα προβλήματα της διοίκησης αυξάνονται ανάλογα με το πλήθος των μελών. Όσο περισσότερα είναι τα μέλη, τόσο δυσκολότερα διατηρείται ένας δημοκρατικός τρόπος διοίκησης, και τα μέλη ταυτίζονται λιγότερο με το συνεταιρισμό τους. Η αποκέντρωση, με την έννοια των περιφερειακών συνελεύσεων ή/και των συνελεύσεων των τμημάτων, σε συνδυασμό με μια πιο αποτελεσματικότερη διοίκηση, μπορούν να αναπληρώσουν μερικές από τις αρνητικές συνέπειες του μεγάλου αριθμού μελών, αλλά δεν μπορούν να τις κάνουν να εξαφανιστούν. Τα προβλήματα ποικίλλουν επίσης ανάλογα με τον τύπο του συνεταιρισμού. Κατά συνέπεια, ένας υψηλός αριθμός μελών σε έναν συνεταιρισμό καταναλωτών έχει μικρή επίδραση στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, ενώ ο απαραίτητος υψηλός αριθμός μελών στους αποταμιευτικούς και πιστωτικούς συνεταιρισμούς απαιτεί μάλλον σύνθετη οργάνωση και μηχανισμούς εργασίας. Οι συνεταιρισμοί παραγωγών και εργαζομένων πιθανότατα θα υποφέρουν εάν το μέγεθος του αριθμού των μελών ξεπεράσει ορισμένα όρια. Το ζήτημα, θα πρέπει να αφηθεί στα μέλη για να αποφασίσουν, εάν αυτό είναι απαραίτητο.

4.5 Εισδοχή μελών

4.5.1 Αρχές

Σύμφωνα με την αρχή της ανοικτής πόρτας και εντός των ορίων του σκοπού του εν λόγω συνεταιρισμού, όλα τα πρόσωπα που ζητούν να ενταχθούν θα πρέπει να γίνονται δεκτά. Ο χαρακτήρας Οργάνωσης του συνεταιρισμού θα πρέπει, ωστόσο, να επιτρέπει στα μέλη να αποφασίσουν. Η αμοιβαία αποδοχή από τα μέλη αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την η επιτυχία του συνεταιρισμού.

Η πολιτική που υιοθετείται από τους συνεταιρισμούς σε θέματα διανομής των κεφαλαίων έχει κάποια επίδραση στον αριθμό και την ποιότητα των μελών. Ο κίνδυνος οι αιτήσεις απόκτησης της ιδιότητας μέλους να υποκινούνται από την αναζήτηση μιας επικερδούς επένδυσης ή της κερδοσκοπίας μπορεί να αποφευχθεί με τον περιορισμό της δυνατότητας συναλλαγών με μη μέλη επιχείρησης και με την μη διανομή των κερδών που αποκτήθηκε από τις συναλλαγές με μη μέλη χρήστες, και / ή με τον ορισμό τουλάχιστον ενός μέρους του αποθεματικού ως κλειδωμένου, αδιαίρετου (αδιανέμητου) κεφαλαίου σύμφωνα με την τρίτη συνεταιριστική αρχή (Της οικονομικής συμμετοχής των μελών), και/ή με την επιστροφή των μεριδίων σε περίπτωση αποχώρησης μέλους ή σε περίπτωση εκκαθάρισης (του συνεταιρισμού) στην ονομαστική τους αξία και μόνο.

Ο τόπος διαμονής του αιτούντος δεν πρέπει να είναι αποφασιστικός παράγοντας για την αποδοχή, εκτός αν ο σκοπός του συνεταιρισμού τον εμπεριέχει ως ένα από τους παράγοντες για την επιτυχία του, οπότε σ' αυτή την περίπτωση θα πρέπει να προβλέπεται από το καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό ως απαραίτητη προϋπόθεση.

Ένας αριθμός συνεταιριστικών νόμων επιτρέπει τον αποκλεισμό από την ιδιότητα μέλους των προσώπων που δεν έχουν ένα καθαρό ποινικό μητρώο. Εκτός και αν ο λόγος επιβολής της ποινής είναι πιθανό να βλάψει το συνεταιρισμό, τα μέλη πρέπει

να αναλάβουν τις γενικές κοινωνικές υποχρεώσεις τους, βοηθώντας στην επανένταξη αυτών των ατόμων στην κοινωνία.¹⁷⁵

4.5.2 Διαδικασία αποδοχής

Λαμβάνοντας υπόψη τον χαρακτήρα Οργάνωσης των συνεταιρισμών, η αποδοχή των νέων μελών πρέπει να αποφασίζεται από τη γενική συνέλευση. Για πρακτικούς λόγους, το διοικητικό συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει, αλλά η γενική συνέλευση θα διατηρεί, εάν το επιθυμεί, το δικαίωμα της επιβεβαίωσης ή της άρνησης, η οποία πρέπει να ασκείται κατά την διάρκεια της πρώτης γενικής συνέλευσης μετά από την απόφαση που λήφθηκε από το διοικητικό συμβούλιο.

Προκειμένου να καθοριστούν με βεβαιότητα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μελών, είναι σημαντικό να διευκρινίζεται στο νόμο η τελική πράξη η οποία συνιστά την ένταξη.

Οι αιτήσεις για την ένταξη μέλους πρέπει να φέρουν ημερομηνία και να επιβεβαιώνονται κατά την παραλαβή τους. Μια άρνηση αποδοχής θα πρέπει να αιτιολογείται εγγράφως και ο υποψήφιος πρέπει να ειδοποιείται άμεσα. Ο υποψήφιος θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να ασκήσει έφεση σε ένα δικαστήριο (που θα καθορίζεται). Εάν ο συνεταιρισμός δεν έχει τηρήσει τα χρονικά περιθώρια που ορίζονται από το νόμο, η αίτηση ένταξης μέλους θεωρείται αποδεκτή.

4.6 Παραίτηση / αποχώρηση

Το δικαίωμα των μελών να παραιτηθούν ή να αποχωρήσουν πρέπει να εγγυάται από το νόμο ο οποίος πρέπει να φροντίσει ώστε οι διοικητικές πράξεις ή τα καταστατικά /εσωτερικοί κανονισμοί των συνεταιρισμών δεν θα επιφέρουν αρνητικές συνέπειες.

Η αποχώρηση των μελών μπορεί να αναβληθεί για κάποιο ελάχιστο χρονικό διάστημα, ή να υπόκεινται στην εκπλήρωση των κυρίων οικονομικών υποχρεώσεών τους που είχαν προκύψει προς το συνεταιρισμό. Οι προϋποθέσεις αυτές σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να είναι υπερβολικές, και ο απαιτούμενος χρόνος για την κοινοποίηση της προθεσμίας πρέπει να είναι εύλογος.

Το αποτέλεσμα της παραίτησης/αποχώρησης είναι η αναστολή ή ο άμεσος τερματισμός των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του μέλους που αποχωρεί. Παραμένοντας κάτω από ορισμένες συνθήκες οικονομικά υπεύθυνο, το παραιτούμενο/αποχωρών μέλος έχει το δικαίωμα να του αποδοθεί αποζημίωση για τα μερίδιά του, κατ' αρχήν στην ονομαστική τους αξία. Ωστόσο, ο συνεταιρισμός πρέπει να έχει την δυνατότητα να καθυστερήσει προσωρινά την επιστροφή τους εφόσον μια άμεση επιστροφή θα μπορούσε να επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις στη λειτουργία του. Σε αυτήν την περίπτωση, ο συνεταιρισμός θα πληρώσει έναν περιορισμένο τόκο επί του ποσού που επιστρέφεται. Το χρονικό διάστημα παρακράτησης της αποζημίωσης πρέπει να είναι σαφές και εύλογο.

¹⁷⁵ Οι συνεταιρισμοί είναι μια μορφή επιχείρησης, μέσω της οποίας στην Αιθιοπία για παράδειγμα οι φυλακισμένοι μαθαίνουν πως να επανενταχθούν στην κοινωνία.

4.7 Αποκλεισμός (αποβολή) και αναστολή της ιδιότητας μέλους

Λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της ανοιχτής πόρτας, ο αποκλεισμός (αποβολή) πρέπει να είναι ένα εξαιρετικά σπάνιο μέτρο. Μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο όταν τα μέλη δεν αποσύρονται οικιοθελώς, ακόμα κι όταν δεν τηρούν πλέον τις προϋποθέσεις ιδιότητας μέλους, εάν παραβιάζουν σοβαρά το καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό ή εάν η συμπεριφορά τους είναι επιζήμια για τον συνεταιρισμό.

Ανάλογα με το είδος του παραπτώματος, ο συνεταιρισμός επίσης θα μπορούσε να αποφασίσει την μερική ή ολική αναστολή των δικαιωμάτων ενός μέλους για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα.

Και στις δύο περιπτώσεις, πρέπει να παραχωρηθεί ακρόαση στο ενδιαφερόμενο μέλος και, κατόπιν αιτήματός του, οι λόγοι για την απόφαση του συνεταιρισμού θα πρέπει να κοινοποιηθούν στο μέλος εγγράφως. Το μέλος μπορεί να προσφύγει ενώπιον της γενικής συνέλευσης του συνεταιρισμού, να χρησιμοποιήσει τις διαδικασίες επίλυσης διαφορών που προβλέπονται από τον νόμο ή το καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό ή / και να έχει το δικαίωμα ως τελευταία επιλογή να προσφύγει σε ένα δικαστήριο που θα καθορίζεται από τον νόμο.

Οι όροι και οι επιπτώσεις ενός αποκλεισμού (αποβολής) ή μιας αναστολής είναι οι ίδιοι με εκείνους για την παραίτηση.

4.8 Υποχρεώσεις και δικαιώματα των μελών

4.8.1 Αρχές

Πάλι, η σειρά με την οποία εξετάζονται τα νομικά θέματα είναι ενδεικτική και δεν υποδηλώνει οποιαδήποτε κατάταξη. Ωστόσο απεικονίζει το βάρος που δίνεται κατά καιρούς σε ένα συγκεκριμένο θέμα. Κατά συνέπεια, έμφαση δίνεται εδώ στις υποχρεώσεις των μελών που συζητούνται πολύ λιγότερο από τα δικαιώματα των μελών. Η ένταξη ως μέλος συνδέεται με τα δικαιώματα. Αυτά διέπονται από την εκπλήρωση των υποχρεώσεων. Ο συνεταιριστικός νόμος και η εξαρτώμενη από αυτόν νομοθεσία πρέπει να εξασφαλίσουν ότι αυτός ο κανόνας τηρείται, ακόμη και σε περιπτώσεις όπου οι γενικοί κοινωνικοί κανόνες τείνουν να υπερισχύουν αυτών των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Δεν πρέπει σε καμία περίπτωση οι οικογενειακοί δεσμοί, η φυλή, η ηλικία, η θρησκεία ή οποιαδήποτε άλλη σύνδεση με μια ομάδα να επηρεάσει την αυτοτέλεια και την ισότητα μεταξύ των μελών. Αυτό σε καμία περίπτωση δεν είναι απλώς ένας μικρός φόρος τιμής στις συνεταιριστικές αρχές (είναι κάτι πολύ ουσιαστικό).

4.8.2 Υποχρεώσεις

4.8.2.1 Προσωπικές υποχρεώσεις

Με την ένταξή τους σε έναν συνεταιρισμό, τα μέλη δεσμεύονται:

- Να τηρούν το καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό καθώς και τις αποφάσεις που λαμβάνονται από τη γενική συνέλευση, ανεξάρτητα εάν ψήφισαν για την

έγκρισή τους ή όχι, καθώς και τις αποφάσεις που λαμβάνονται από τη διοίκηση η οποία είναι σύμφωνη με τις αποφάσεις της γενικής συνέλευσης

- Να απέχουν από κάθε δραστηριότητα που ζημιώνει τους στόχους του συνεταιρισμού τους. Συχνά η ιδιότητα μέλους σε διάφορους συνεταιρισμούς που έχουν τους ίδιους στόχους και δραστηριότητες θεωρείται ότι βλάπτει τον(ους) συνεταιρισμό(ους). Εντούτοις αυτό δεν πρέπει να θεωρείτε δεδομένο
- Να συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητες του συνεταιρισμού. Αυτή η υποχρέωση, ωστόσο, δεν μπορεί να επιβληθεί. (δείτε επίσης παρακάτω "Λοιπές υποχρεώσεις").

4.8.2.2 Οικονομικές υποχρεώσεις

Η απόκτηση της ιδιότητας μέλους σε έναν συνεταιρισμό υποδηλώνει τις ακόλουθες οικονομικές υποχρεώσεις:

- κάθε μέλος πρέπει να εγγραφεί και να πληρώσει για τον ελάχιστο αριθμό μεριδίων που καθορίζεται στο καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό
- κάθε μέλος είναι οικονομικά υπεύθυνο για τα χρέη του συνεταιρισμού, τουλάχιστον για ποσό ίσο με το χρηματικό ποσό που κατέβαλε για τις μερίδες κατά την ένταξή του. Αν δεν καθορίζεται από το νόμο, η περαιτέρω οικονομική ευθύνη των μελών πρέπει να αντιμετωπίζεται από το καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό, προκειμένου να προστατεύσει τα συμφέροντα των τρίτων μερών
- κάθε μέλος μπορεί να χρειαστεί να αγοράσει επιπλέον μερίδες
- προκειμένου να βελτιώσουν την πιστοληπτική ικανότητα των συνεταιρισμών και προκειμένου να υποκινήσουν τα μέλη να συμβάλουν ενεργά στην επιτυχία του συνεταιρισμού τους, ο νόμος ή το καταστατικό/εσωτερικός κανονισμός μπορεί να επιβάλλουν την υποχρέωση στα μέλη τους για συμπληρωματικές εισφορές. Το ίδιο μπορεί να ισχύει και στην περίπτωση ενός συνεταιρισμού που δεν είναι σε θέση να πληρώσει τα χρέη του (αποκαλούμενο και "υποχρεώσεις έναντι του παθητικού" ή "αρνητικά αποτελέσματα"). Σύμφωνα με ρυθμίσεις για τα ανωτέρω που περιλαμβάνονται στο καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε μια απεριόριστη οικονομική ευθύνη των μελών. Το ποσό αυτών των συμπληρωματικών εισφορών μπορεί να είναι το ίδιο για κάθε μέλος, μπορεί να είναι ανάλογο με τις συναλλαγές που πραγματοποίησε το κάθε ένα από τα μέλη με τον συνεταιρισμό για ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα, που καθορίζεται με τη χρήση της ίδιας μεθόδου η οποία χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της κατανομής των πλεονασμάτων, ή μπορεί να καθορίζεται ανάλογα με τον αριθμό των μεριδίων που κατέχει το κάθε μέλος.

Λόγω του καθεστώτος από το οποίο διέπονται οι συνεταιρισμοί ως νομικά πρόσωπα, η οικονομική ευθύνη των μελών δεσμεύει τα μέλη μόνο προς τον συνεταιρισμό, και όχι έναντι των πιστωτών του συνεταιρισμού. Εκτείνεται πέραν της λήξης της ιδιότητας του μέλους, για χρονικό διάστημα που καθορίζεται από το νόμο ή το καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό. Κατά κανόνα, ένα μέλος πρέπει να συμβάλει για την απαλ-

λαγή μόνο εκείνων των χρεών τα οποία αναγράφονται στον ισολογισμό κατά τη στιγμή της αποχώρησής του.

4.8.2.3 Άλλες υποχρεώσεις

Θα μπορούσε να υπάρχει κάποια πρόβλεψη η οποία θα υποχρέωνε τα μέλη να χρησιμοποιούν, μέχρι ένα βαθμό τουλάχιστον, τις υπηρεσίες ή τις υποδομές του συνεταιρισμού τους. Αν και αυτό ευνοεί την ανάπτυξη των συνεταιρισμών βραχυπρόθεσμα, ένας τέτοιος κανόνας στην πορεία του χρόνου τείνει να ασκεί αρνητική επιρροή στην ανταγωνιστικότητα του συνεταιρισμού και μπορεί να παραβιάζει τον νόμο περί ανταγωνισμού σε εκείνες τις περιπτώσεις όπου τα ίδια τα μέλη διευθύνουν μια επιχείρηση. Επομένως, αντί κάποιος να επιχειρηματολογεί για τις νομικές υποχρεώσεις, θα μπορούσε να θεωρήσει ότι τα μέλη έχουν την ηθική υποχρέωση να συνεργαστούν με τον συνεταιρισμό τους. Επιπλέον, εξαρτάται από τον συνεταιρισμό να προσφέρει αρκετά ελκυστικές υπηρεσίες στα μέλη του.

Οι εξαιρέσεις είναι δυνατές, ιδιαίτερα στην περίπτωση όπου τα μέλη αποφασίσουν να κάνουν μια σημαντική επένδυση, η επιτυχία της οποίας εξαρτάται από τα μέλη τα οποία χρησιμοποιούν αυτές τις υποδομές. Μπορεί στην συνέχεια να απαγορευτεί προσωρινά στα μέλη η αναζήτηση αλλού για τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

Προκειμένου να εγγυηθεί κάποια σταθερότητα, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις ο συνεταιρισμός μπορεί να χρειαστεί να συνάψει ατομικές συμβάσεις με κάθε ένα από τα μέλη του.

4.8.3 Δικαιώματα

4.8.3.1 Προσωπικά δικαιώματα

Κάθε μέλος έχει το δικαίωμα να:

- ζητεί εκείνες τις υπηρεσίες που αποτελούν τον σκοπό του συνεταιρισμού
- ζητεί την εκπαίδευση και την κατάρτιση από τον συνεταιρισμό σύμφωνα με το καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό ή τις αποφάσεις της γενικής συνέλευσης
- χρησιμοποιεί τις υποδομές και τις υπηρεσίες του συνεταιρισμού
- συμμετέχει στη γενική συνέλευση, να κάνει προτάσεις σε αυτή και να ψηφίζει
- εκλέγει ή εκλέγεται σε ένα αξίωμα του συνεταιρισμού ή σε μια δομή υψηλότερου επιπέδου της οποίας ο συνεταιρισμός του είναι μέλος
- λάβει σε εύλογο χρόνο, από τα εκλεγμένα όργανα του συνεταιρισμού, πληροφορίες για την κατάσταση του συνεταιρισμού και
- λάβει τα έγγραφα, τα βιβλία και τους καταλόγους που ελέγχονται από την εποπτική επιτροπή, αν υπάρχει.

- Από κοινού (με τον απαραίτητο αριθμό ο οποίος καθορίζεται) τα μέλη μπορούν επίσης να συγκαλέσουν μια γενική συνέλευση ή/και να εντάσσουν ένα ζήτημα στην ημερήσια διάταξη μιας γενικής συνέλευσης ή
- ζητήσουν έναν (πρόσθετο) διαχειριστικό έλεγχο.

4.8.3.2 Οικονομικά δικαιώματα

Τα μέλη έχουν το δικαίωμα να:

- λαμβάνουν ένα μερίδιο από το πλεόνασμα σε λογικά διαστήματα οικονομικών περιόδων, με την μορφή επιστροφών, το οποίο καταβάλλεται αναλογικά με τις συναλλαγές τους με το συνεταιρισμό, ή/και ένα περιορισμένο κέρδος για τα καταβεβλημένα μερίδια
- ζητήσουν, κατά την αποχώρησή τους από μέλη, να τους επιστραφούν τα καταβεβλημένα μερίδια στην ονομαστική τους αξία. Οι απώλειες ή οι υποτιμήσεις μπορούν να αφαιρεθούν από το ποσό αυτό. Ο περιορισμός στην ονομαστική αξία υπάρχει για να αποτραπεί η αποχώρηση των μελών για κερδοσκοπικούς λόγους. Όπως αναφέρεται ανωτέρω, η αποζημίωση μπορεί να αναβληθεί σε περίπτωση που ειδάλως θα έθετε σε κίνδυνο την βιωσιμότητα του συνεταιρισμού. Ωστόσο, αυτή η αναβολή δεν πρέπει να υπονομεύσει το δικαίωμα της αποχώρησης
- λάβουν, σε περίπτωση εκκαθάρισης, ένα μερίδιο από το ποσό που απομένει, εάν υπάρχει, εκτός αν αυτά τα κεφάλαια έχουν δηλωθεί ως αδιαίρετα από τον νόμο ή το καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό και όπως απαιτείται με την αυστηρή ερμηνεία των συνεταιριστικών αρχών (δείτε τρίτη συνεταιριστική αρχή, οικονομική συμμετοχή των μελών). Σε αυτήν την περίπτωση, το υπόλοιπο των χρημάτων πρέπει να πιστωθεί σε έναν άλλο συνεταιρισμό, έναν συνεταιρισμό ανώτερης βαθμίδας της οποίας είναι μέλος, σε μια φιλανθρωπική οργάνωση ή σε ένα οργανισμό δημοσίου συμφέροντος.

4.9 Διατάξεις σχετικά με τους υπαλλήλους μέλη

Η σχέση εργοδότη/μισθωτού σε συνεταιρισμούς είναι ένα περίπλοκο θέμα, όταν οι εργαζόμενοι είναι μέλη του συνεταιρισμού και, κατά συνέπεια, εργοδότες του εαυτού τους. Τα μέλη αυτά μπορεί να έχουν αντικρουόμενα συμφέροντα όσον αφορά τη ιδιότητα του μέλους αφενός, και τις συνθήκες εργασίας (ωράριο, μισθός, συνδικαλιστικά δικαιώματα, κλπ.), αφετέρου. Το πρόβλημα ποικίλλει ανάλογα με τα διάφορα είδη συνεταιρισμών.¹⁷⁶

- στους συνεταιρισμούς υπηρεσιών, είναι σπάνιο τα μέλη να είναι υπάλληλοι του συνεταιρισμού τους
- στους συνεταιρισμούς καταναλωτών, οι υπάλληλοι είναι συχνά μέλη του συνεταιρισμού τους. Ωστόσο, ο σκοπός του συνεταιρισμού δεν ταυτίζεται με αυτόν μιας σύμβασης εργασίας. Για να αποτραπεί να κυριαρχήσουν τα συμφέ-

¹⁷⁶ Δείτε σε αυτό το πλαίσιο Σύσταση 193 της ΔΟΕ, παράγραφος 8. (1) (β).

ροντα των υπαλλήλων μελών, τα δικαιώματα ψήφου αυτών των μελών πρέπει να περιορίζονται στις περιπτώσεις που συνδέονται με τους όρους εργασίας, ή η γενική συνέλευση θα πρέπει να αναθέσει την αρμοδιότητα λήψης αποφάσεων για αυτά τα θέματα στο διοικητικό συμβούλιο. Η εκλογή των μελών αυτών σε θέσεις ευθύνης θα πρέπει να ρυθμίζονται αναλόγως. Σε γενικές γραμμές, ο κίνδυνος σύγκρουσης θα είναι χαμηλός όσο τα μέλη εργαζόμενοι θα απέχουν από το να εκμεταλλευτούν την ταυτόχρονη ιδιότητα τους και ως εργοδότες. Ωστόσο, αυτό μπορεί να συμβεί όταν η ιδιότητα μέλους στους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς δεν ορίζεται με πλήρη σαφήνεια.

- στους συνεταιρισμούς εργαζομένων η σύγκρουση είναι προφανής. Εδώ, η συμφωνία για την εργασία συνεταιριστικοποιείται. Είναι ταυτόσημη με τον σκοπό του συνεταιρισμού.

Οι διάφορες πτυχές του εργατικού δικαίου μπορεί να επιδέχονται διαφορετική μεταχείριση. Όταν οι κανόνες της κοινωνικής προστασίας, του χώρου εργασίας και της ασφάλειας των προϊόντων θα πρέπει να τηρούνται για όλες τις περιπτώσεις, οι κανόνες του εργατικού δικαίου υπό στη στενή έννοια του όρου μπορεί να απαιτούν προσαρμογή ή να μην εφαρμόζονται καθόλου σε αυτές τις σχέσεις, επειδή τα μέλη ελεύθερα έδωσαν τη συγκατάθεσή τους να οργανώσουν την εργασία τους σύμφωνα με τις συνεταιριστικές αρχές, αντί να αναζητήσουν να δημιουργήσουν μια εξαρτημένη σχέση εργασίας. Μερικές νομοθεσίες βλέπουν, ωστόσο, το συνεταιρισμό – ως ένα χωριστό νομικό πρόσωπο - ως εργοδότη και το άτομο μέλος ως εργαζόμενο των οποίων η σχέση εργασίας διέπεται από σύμβαση εργασίας επιπλέον της σχέσης μέλους που καθορίζεται από το καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό και αποδέχονται κατά την ένταξή τους.¹⁷⁷

5. ΟΡΓΑΝΑ / ΣΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

5.1 Αρχές

Η λειτουργία των συνεταιρισμών, αντίθετα με αυτήν των κεφαλαιοκρατικών επιχειρήσεων, εξαρτάται από την συμμετοχή των μελών τα οποία πρέπει να είναι σε θέση να ασκήσουν μια αποτελεσματική επιρροή στις υποθέσεις του συνεταιρισμού. Ωστόσο, ως νομικό πρόσωπο, ως μια επιχείρηση η τελευταία θα πρέπει να είναι σε θέση να κρατήσει μια ορισμένη ανεξαρτησία. Ο νόμος πρέπει επομένως να προβλέπει την αρχή της δημοκρατίας και την αρχή της οικονομικής αποτελεσματικότητας και να εφαρμόζονται ταυτόχρονα, δηλαδή πρέπει να φροντίσει και για τα δύο συστατικά που ορίζουν τους συνεταιρισμούς, του συστατικού της Οργάνωσης και του συστατικού της Επιχείρησης. Η εσωτερική οργάνωση, η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφορετικών οργάνων/σωμάτων, πρέπει να αντικατοπτρίζουν αυτή τη διπλή φύση. Σε γενικές γραμμές τα θέματα που αφορούν τον χαρακτήρα Οργάνωσης του συνεταιρισμού για παράδειγμα οι εκλογές στα όργανα, όπως όλες οι σημαντικές αποφάσεις, θα πρέπει να αντανakλούν τη βούληση όλων των μελών, ανεξάρτητα από την χρηματοδοτική συνεισφοράς τους. Αυτά θα αντιμετωπίζονται από την γενική συνέλευση. Τα θέματα που αφορούν τον συνεταιρισμό ως επιχείρηση θα πρέπει να αντιμετωπίζονται από ένα διοικητικό συμβούλιο. Η καθημερινή λειτουργία της επιχείρησης θα πρέπει να ανατίθεται από το διοικητικό συμβούλιο σε έναν (επαγγελματία) διαχειρι-

¹⁷⁷ Δείτε ILO, Meeting of Experts on Cooperatives; idem, Labour Law and Cooperatives.

στή, ο οποίος θα εργάζεται υπό την εποπτεία του διοικητικού συμβουλίου. Αυτή η οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων χρειάζεται για να αποφευχθεί η αναποτελεσματικότητα που προκύπτει όταν ένα μη ενημερωμένο μέλος διατηρεί υπερβολικά πολλές από τις αρμοδιότητες διαχείρισης και για να αποφευχθεί η απώλεια της συνεταιριστικής ταυτότητας, όπου τα μέλη χάνουν τον αποτελεσματικό έλεγχό της επειδή η διαχείριση χρησιμοποιεί τις δυνατότητες ενημέρωσης της χωρίς την διαβούλευση με τα μέλη.

Αυτές οι θεωρητικές σκέψεις πρέπει να επιβεβαιώνονται στην πραγματικότητα όταν για διάφορους λόγους οι πραγματικές αρμοδιότητες μετατοπίζονται ακόμη πιο πολύ από τη γενική συνέλευση στη εποπτική επιτροπή, εάν υπάρχει (δείτε παρακάτω), και από εκεί στο διοικητικό συμβούλιο και περαιτέρω στη διαχείριση. Η κατανομή των αρμοδιοτήτων που απαιτούνται από τους σύγχρονους συνεταιρισμούς πρέπει να εξισορροπείται με ένα αποτελεσματικό έλεγχο καθ όλη τη διάρκεια αυτής της μετατόπισης των αρμοδιοτήτων. Αυτό προϋποθέτει, τουλάχιστον, επαγγελματισμό σε όλα τα επίπεδα, αρχίζοντας από τα μέλη, και απαιτεί αποτελεσματικούς μηχανισμούς εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου.

Σε κάποιες κοινωνίες η θέση και ο ρόλος των ηλικιωμένων πρέπει να λαμβάνετε υπόψη κατά την κατανομή των αρμοδιοτήτων.

Ένας σαφής καταμερισμός των αρμοδιοτήτων επιτρέπει επίσης να καθοριστεί ευκολότερα η αστική και η ποινική ευθύνη των υπευθύνων για την λειτουργία του συνεταιρισμού.

- Βάση αυτών των σκέψεων, οι αρμοδιότητες θα πρέπει να κατανεμηθούν μεταξύ τουλάχιστον:
 - μιας γενική συνέλευσης και
 - ενός διοικητικού συμβουλίου, το οποίο μερικές φορές ονομάζεται επίσης "διαχειριστική επιτροπή".

Αν και ο σχηματισμός ενός συνεταιρισμού δεν απαιτεί την ύπαρξη μιας μονάδας ελέγχου, είναι σκόπιμο να παρέχετε τουλάχιστον η δυνατότητα διορισμού της και να αφήνει την απόφαση στα μέλη. Οι συνεταιρισμοί που έχουν ως ανεξάρτητο όργανο, μια "εποπτική επιτροπή", ή "επιτροπή ελέγχου", η οποία ενεργεί εξ ονόματος των μελών ως μια μικρή γενική συνέλευση, φαίνεται ότι λειτουργούν καλύτερα από εκείνους που δεν διαθέτουν τέτοια επιτροπή, επειδή τα μέλη συχνά στερούνται τα απαραίτητα προσόντα για να ασκήσουν έναν αποτελεσματικό και συνεχή έλεγχο στο διοικητικό συμβούλιο και στην διαχείριση, αν υπάρχει.¹⁷⁸

Αυτό το διπλό σύστημα δεν αντικαθιστά τους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου του διοικητικού συμβουλίου, όπως είναι οι εσωτερικοί ελεγκτές, ούτε αντικαθιστά τον υποχρεωτικό εξωτερικό διαχειριστικό έλεγχο του συνεταιρισμού.

¹⁷⁸ Για περισσότερες λεπτομέρειες, δείτε Münkner, "Cooperative Law as an Instrument of State Sponsorship of Cooperative Societies".

Όσον αφορά την προαιρετική θέση του διαχειριστή, δεν είναι ένα όργανο / σώμα του συνεταιρισμού καθώς οι αρμοδιότητές του έχουν μεταβιβαστεί σε αυτόν από το διοικητικό συμβούλιο.

5.2 Γενική Συνέλευση

5.2.1 Σύνθεση

Η τακτική και η έκτακτη γενική συνέλευση, η οποία αποτελείται αποκλειστικά από τα μέλη του συνεταιρισμού είναι το ανώτερο όργανο/σώμα λήψης αποφάσεων του συνεταιρισμού. Τρίτα μέρη ειδικά επενδυτές μπορεί ενδεχομένως να λαβαίνουν μέρος στις γενικές συνελεύσεις, αλλά δεν θα πρέπει να έχουν δικαίωμα ψήφου.

Η τακτική γενική συνέλευση πρέπει να συγκαλείται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο. Μια έκτακτη γενική συνέλευση μπορεί να πραγματοποιηθεί κατόπιν αιτήματος των προσώπων που έχουν το δικαίωμα να το πράξουν σύμφωνα με το νόμο ή το καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό.

Εάν το μέγεθος ενός συνεταιρισμού όσον αφορά την εδαφική κάλυψη ή τον αριθμό των μελών είναι τέτοιο που η απαιτούμενη απαρτία είναι δύσκολο να επιτευχθεί ή οι εργασίες της γενικής συνέλευσης καταστούν υπερβολικά δυσκίνητες, ή όπου τα διαφορετικά ενδιαφέροντα των συνεταιρισμών πολλαπλών σκοπών το απαιτούν, μπορούν να σχηματιστούν περιφερειακές συνελεύσεις ή/και συνελεύσεις τμημάτων. Αυτές οι αποκεντρωμένες συνελεύσεις εκλέγουν τους αντιπροσώπους τους σε μια συνέλευση των εκπροσώπων που αντικαθιστά την γενική συνέλευση. Η ημερήσια διάταξη αυτών των συνεδριάσεων καθώς επίσης και ο τρόπος εργασιών και ψηφοφορίας θα αποφασιστούν σε κεντρικό επίπεδο ώστε να διασφαλιστούν τα ίδια πρότυπα σε όλο το συνεταιρισμό. Προκειμένου να ενισχυθεί η επικοινωνία μεταξύ των διαφόρων μερών, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και της εποπτικής επιτροπής, αν υπάρχει, θα πρέπει να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις αυτών των αποκεντρωμένων συνελεύσεων.

Αυτοί οι βασικοί κανόνες για την γενική συνέλευση ταιριάζουν με την πραγματικότητα των περισσότερων συνεταιρισμών. Σε γενικές γραμμές, οι συνεταιρισμοί έχουν τις ρίζες τους σε τοπικό επίπεδο, υπό την φυσική έννοια του όρου. Ενώ αυτό είναι μια ασφαλιστική δικλείδα για την γρήγορη αλλαγή των δραστηριοτήτων τους στην αναζήτηση συγκριτικών επιχειρησιακών πλεονεκτημάτων, δεν πρέπει να αποκλείεται στους συνεταιρισμούς να λειτουργούν χωρίς ένα φυσικό κέντρο έχοντας μέλη γεωγραφικά διεσπαρμένα με τέτοιο τρόπο που να καθίσταται δύσκολη ή αδύνατη η πραγματοποίηση της γενικής συνέλευσης. Οι σύγχρονοι τρόποι παραγωγής και επικοινωνίας δεν απαιτούν ένα μόνιμο τόπο για την μονάδα παραγωγής ή το διοικητικό κέντρο, ούτε την φυσική παρουσία των μελών προκειμένου να γίνει μια γενική συνέλευση. Όπου αυτό απαιτείται, τα μέλη μπορούν να αποφασίσουν έτσι στο καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό τους. Διαφορετικά, θα πρέπει να είναι ελεύθεροι να συζητούν και να ψηφίζουν χρησιμοποιώντας οποιαδήποτε τεχνική συσκευή εφόσον θα διασφαλίζεται η σωστή χρήση της. Αυτό που έχει σημασία είναι ο δημοκρατικός έλεγχος από τα μέλη, όχι η φυσική παρουσία τους στις συνεδριάσεις, αν και αυτό μπορεί να βοηθήσει στο να δημιουργηθεί και να αναπαραχθεί η απαραίτητη αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των μελών.

5.2.2 Αρμοδιότητες

Όπως ήδη αναφέρθηκε, ο διπλός χαρακτήρας των συνεταιρισμών ως Οργανώσεις και Επιχειρήσεις είναι ενδεικτικός του τρόπου με τον οποίο οι αρμοδιότητες πρέπει να κατανέμονται μεταξύ της γενικής συνέλευσης και του διοικητικού συμβουλίου. Σύμφωνα με τον ορισμό των συνεταιρισμών, τα μέλη χρησιμοποιούν την συνεταιριστική επιχείρηση για να επιτύχουν συγκεκριμένους οικονομικούς, κοινωνικούς ή πολιτιστικούς στόχους. Το Διοικητικό Συμβούλιο/ Διαχείριση πρέπει να διαθέτει την ελευθερία, η οποία είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική διαχείριση, ενώ όλες οι αποφάσεις σχετικά με τον συνεταιρισμό ως Οργάνωση θα πρέπει να λαμβάνονται από την γενική συνέλευση.

Ξεκινώντας από αυτήν την βασική διάκριση, μπορεί κανείς να καταρτίσει έναν κατάλογο των αποκλειστικών αρμοδιοτήτων της γενικής συνέλευσης. Αυτές οι αρμοδιότητες δεν μπορούν να μεταφερθούν σε άλλο φορέα ή πρόσωπο, ακόμη και με ομόφωνη απόφαση όλων των μελών, δεδομένου ότι αποτελούν μέρος της συνεταιριστικής ιδιαιτερότητας η οποία, με τη σειρά της, διασφαλίζεται από την χρήση μιας σαφέστατης νομοθεσίας.

Μεταξύ αυτών των αρμοδιοτήτων το πιο σημαντικό είναι το δικαίωμα και η υποχρέωση να θεσπίζει και να τροποποιεί το καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό, εντός των ορίων του νόμου και των παγκοσμίως αναγνωρισμένων συνεταιριστικών αξιών και αρχών. Αυτός είναι ο λόγος που το καταστατικό/εσωτερικός κανονισμός εξετάζονται σε μια ξεχωριστή παράγραφο.

5.2.2.1 Καταστατικό / Εσωτερικός Κανονισμός

5.2.2.1.1 Αρχές

Η γενική συνέλευση, ή η συστατική πρώτη συνεδρίαση των ιδρυτικών μελών, μπορεί να καθορίσει ένα ζήτημα μέσω του καταστατικού/εσωτερικού κανονισμού της όπου ο νόμος σιωπά, όπου ο νομοθέτης αφήνει την δυνατότητα επιλογής μεταξύ διάφορων επιλογών, συγκαλείται για να διευκρινίσει νομικές διατάξεις ή όποτε τα μέλη αποφασίσουν να αναλύσουν ορισμένα άρθρα του καταστατικού/εσωτερικού κανονισμού προκειμένου αυτά να καταστούν ευκολότερα στην κατανόηση ή/και πιο λειτουργικά.

Αυτό που έχει ειπωθεί σχετικά με τους πρότυπους νόμους είναι ότι τηρουμένων των αναλογιών, ισχύουν εξίσου και στα καταστατικά/εσωτερικούς κανονισμούς. Αν και η υιοθέτηση του προτύπου εσωτερικού κανονισμού/καταστατικού, το οποίο αναγνωρίζεται από τις Αρχές, καθιστά την εγγραφή των οργανώσεων ευκολότερη λόγω της υποτιθέμενης συμμόρφωσής τους με το νόμο, δεν θα πρέπει να είναι υποχρεωτική. Ένα άλλο ζήτημα είναι ότι η επεξεργασία του καταστατικού/εσωτερικού κανονισμού από τα υποψήφια μέλη είναι μια μοναδική ευκαιρία συνεταιριστικής μάθησης/εκπαίδευσης. Η εμπειρία δείχνει ότι η ευκαιρία να συζητηθούν οι συνεταιριστικές αξίες και αρχές μεταξύ των μελών παρουσιάζεται μόνο κατά την ίδρυση ενός συνεταιρισμού και όσο περισσότερος χρόνος αφιερώνεται στη συζήτηση των αρχών τόσο λιγότερο πιθανό είναι να προκύψουν συγκρούσεις για την ερμηνεία του καταστατικού/εσωτερικού κανονισμού κατά τη φάση λειτουργίας του συνεταιρισμού.

5.2.2.1.2 Περιεχόμενο του καταστατικού/εσωτερικού κανονισμού

5.2.2.1.2.1 Ελάχιστο υποχρεωτικό περιεχόμενο του Καταστατικού

Το καταστατικό/εσωτερικός κανονισμός πρέπει να αναφέρονται στα ακόλουθα θέματα:

- το όνομα και την εμπορική επωνυμία του συνεταιρισμού, η οποία μπορεί να επιλεγεί ελεύθερα εφόσον δεν υπάρχει καμία πιθανότητα σύγχυσης με το όνομα ενός άλλου νομικού προσώπου ήδη καταχωρημένου και εφόσον δεν αφήνει στο κοινό αμφιβολίες για την περιορισμένη οικονομική ευθύνη του συνεταιρισμού και τον τύπο οικονομικής ευθύνης των μελών
- την έδρα του κεντρικού γραφείου, εφόσον υπάρχει, την ταχυδρομική διεύθυνσή της και, ενδεχομένως, τις προϋποθέσεις για την μεταφορά της σε μια άλλη τοποθεσία
- τον καθορισμό των σκοπών του συνεταιρισμού, συμπεριλαμβανομένης της ένδειξης εάν ο συνεταιρισμός είναι ενός σκοπού ή πολλαπλών σκοπών
- τους όρους και τις διαδικασίες για την εισδοχή, την παραίτηση/αποχώρηση, τον αποκλεισμό (αποβολή) και την αναστολή της ιδιότητας μέλους. Αυτά τα κριτήρια πρέπει να απεικονίζουν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του εν λόγω συνεταιρισμού, όπως επίσης εάν αποτελεί έναν πρωτοβάθμιο, δευτεροβάθμιο ή έναν υψηλότερου επιπέδου συνεταιρισμό
- την αξία, τον ελάχιστο και τον μέγιστο αριθμό των μεριδίων που χρειάζονται για την εγγραφή κάθε μέλους. Πρέπει να εξασφαλιστεί ότι τα οικονομικά μέσα των λιγότερο εύπορων μελών αποτελούν την βάση για την απόφαση της αξίας και ότι η αξία μεριδίου είναι αρκετά υψηλή για να υποστηρίξει τους προβλεπόμενους στόχους του συνεταιρισμού και να υποκινήσει τα μέλη της να ασκήσουν τα δικαιώματα ελέγχου. Αυτό το τελευταίο σημείο θα πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα σε χώρες, οι οποίες επιτρέπουν στους συνεταιρισμούς να συσταθούν χωρίς οριζόμενο μεριδιακό κεφάλαιο
- την διαδικασία και τους όρους για την εγγραφή και την πληρωμή των μεριδίων. Τα μερίδια μπορούν να συνεισφέρονται σε μετρητά ή με την παραχώρηση ενός μέρους του πλεονάσματος, στο οποίο ένα μέλος έχει δικαιώματα, από κοινού με τον συνεταιρισμό, σε είδος (με τη μεταφορά τίτλων ιδιοκτησίας, αν υπάρχουν), σε εργασία ή προσφορά υπηρεσίας
- τον τύπο οικονομικής ευθύνης των μελών για τα χρέη του συνεταιρισμού
- την διαχείριση των συνεταιριστικών μητρώων και των εγγράφων που τηρούνται
- τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες για την σύγκληση και διεξαγωγή γενικών συνελεύσεων (μορφή ανακοίνωσης, καθορισμός και κοινοποίηση της ημερή-

σιας διάταξης, εκλογή του Προέδρου της συνέλευσης, κατά προτίμηση ένα μη μέλος του διοικητικού συμβουλίου, απαρτία και ψηφοφορία, κ.λπ.)

- τον περιορισμό του μεγέθους του διοικητικού συμβουλίου, τα κριτήρια επιλεξιμότητας των προσόντων για τα διάφορα αξιώματα, την διάρκεια της θητείας, τις αποζημιώσεις και τις δαπάνες του διαχειριστή, αν υπάρχει. Τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, τον τρόπο λήψης αποφάσεων
- τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες για την σύγκληση του διοικητικού συμβουλίου και, εφόσον υπάρχει, της εποπτικής επιτροπής (απαρτία, ψηφοφορία κ.λπ.)
- την χρηματοδότηση: σχηματισμού κεφαλαίου, σύστασης του τακτικού αποθεματικού και των θεσμοθετημένων ταμείων
- την διανομή του πλεονάσματος και την συμβολή στην κάλυψη των ζημιών
- την διανομή του κεφαλαίου σε περίπτωση παραίτησης, αποκλεισμού του μέλους ή εκκαθάρισης του συνεταιρισμού
- τον καθορισμό του οικονομικού έτους
- τον διαχειριστικό έλεγχο (ειδικό για την συνεταιριστική οικονομία, διοίκηση, κοινωνικό έλεγχο και συμβουλευτική), των προσόντων των ελεγκτών
- τους όρους και τις διαδικασίες για την εθελοντική διάλυση
- τις διαδικασίες επίλυσης των διαφορών
- τις προδιαγραφές οποιουδήποτε άλλου νομικού θέματος και
- την διαδικασία για την τροποποίηση του καταστατικού/εσωτερικού κανονισμού

5.2.2.1.2.2 Επιπλέον, μη-υποχρεωτικό περιεχόμενο του καταστατικού/εσωτερικού κανονισμού

Χωρίς να είναι υποχρεωτικό, τα καταστατικά μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν κανονισμούς σχετικά με:

- την διάρκεια του συνεταιρισμού
- την γεωγραφική περιοχή όπου δραστηριοποιείται
- την υπαγωγή του συνεταιρισμού σε μια ή περισσότερες δευτεροβάθμιες ή υψηλότερου βαθμού συνεταιριστικές οργανώσεις
- τον διορισμό μιας εποπτικής επιτροπής

- την φύση και τον όγκο των πιθανών συναλλαγών με χρήστες μη μέλη. Πρέπει να υπάρχει ισορροπία μεταξύ της αποτελεσματικότητας και της αυτονομίας του συνεταιρισμού. Αυτό μπορεί να μεταφραστεί σε έναν καθορισμό ενός ορίου (ποσοστό του συνολικού κύκλου εργασιών που οι συναλλαγές με τους χρήστες μη μελών δεν θα πρέπει να υπερβεί). Αυτές οι συναλλαγές πρέπει να διατηρούνται σε χωριστούς λογαριασμούς του συνεταιρισμού
- τις αμοιβές των στελεχών. Ενώ είναι αλήθεια ότι σύμφωνα με τις συνεταιριστικές αρχές τα στελέχη δεν πρέπει να αμείβονται, είναι επίσης αλήθεια ότι ως εκ' τούτου τα οικονομικά αδύναμα μέλη ενδέχεται να μην έχουν την οικονομική δυνατότητα να αναλάβουν καθήκοντα στελέχους. Η ανταμοιβή δεν πρέπει να καταβάλλεται σε συνάρτηση με τον κύκλο εργασιών ή του κέρδους / πλεονάσματος του συνεταιρισμού
- τον αριθμό πρόσθετων ή συμπληρωματικών μεριδίων ανά μέλος και τους όρους εγγραφής και πληρωμής τους
- την αποδοχή των επενδύσεων μη μελών και των δικαιωμάτων που σχετίζονται με αυτές
- τον σχηματισμό περιφερειακών ή/και τμηματικών συνελεύσεων, την λήψη αποφάσεων, την ψηφοφορία και τον αριθμό αντιπροσώπων που θα εκπροσωπούν τις περιφερειακές ή τμηματικές συνελεύσεις σε κεντρικό επίπεδο
- την ψηφοφορία δια αντιπροσώπου
- την καθιέρωση ταμείου για την εκπαίδευση και άλλων κοινών ταμείων
- τον ορισμό επιτροπών, τα καθήκοντά τους, την θητεία τους, τα προσόντα των μελών τους και
- οποιοδήποτε άλλο θέμα το οποίο εμπίπτει στην αυτονομία των συνεταιρισμών

5.2.2.2 Άλλες Αρμοδιότητες της Γ.Σ.

Εκτός από την κατάρτιση και την τροποποίηση του καταστατικού/εσωτερικού κανονισμού, η γενική συνέλευση έχει την αρμοδιότητα να αποφασίζει για τα ακόλουθα θέματα:

- την τήρηση των πρακτικών των συνεδριάσεών της
- την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφορετικών οργάνων σύμφωνα με τις προαναφερθείσες αρχές, και την υιοθέτηση για κάθε ένα από αυτά των εσωτερικών κανονισμών τους
- την εκλογή και απόλυση των μελών της εποπτικής επιτροπής (εάν υπάρχουν) και του διοικητικού συμβουλίου εκτός αν το τελευταίο πρέπει να επιλέγεται

από την εποπτική επιτροπή. Όσο περισσότερες αρμοδιότητες έχει το συμβούλιο/η διαχείριση, τόσο πιο ευκολότερη θα πρέπει να είναι η απομάκρυνσή τους από τα αξιώματα

- την διανομή πλεονάσματος και την κάλυψη των ζημιών
- την συγχώνευση, κατάτμηση, μετατροπή του συνεταιρισμού σε ένα άλλο νομικό πρόσωπο ή διάλυση του συνεταιρισμού
- τις αποφάσεις σχετικά με τον πιθανό περιορισμό των δανείων, των καταθέσεων ή των επενδύσεων
- τον διορισμό των ελεγκτών, την διάρκεια της θητείας τους και τις αμοιβές τους
- την εξέταση της έκθεσης του ελεγκτή καθώς επίσης και της ετήσιας έκθεσης (συμπεριλαμβανομένου του ετήσιου σχεδίου δραστηριοτήτων)
- την χορήγηση ή την άρνηση της τελικής απαλλαγής των μελών συμβουλίων
- την έγκριση του ετήσιου προϋπολογισμού
- την τελική αποδοχή, αποβολή ή αναστολή της ιδιότητας μέλους
- την εκπαίδευση και κατάρτιση των μελών και των υπαλλήλων
- την παράταση της διάρκειας του συνεταιρισμού
- την απόφαση σχετικά με το εάν το διοικητικό συμβούλιο μπορεί να διορίσει έναν επαγγελματία διευθυντή, μέλος ή μη μέλος του συνεταιρισμού
- την πιθανή δημιουργία υποεπιτροπών με ειδικά καθήκοντα, και την διάρκεια της θητείας τους.

5.2.3 Λήψη αποφάσεων

5.2.3.1 Απαρτία

Ο τρόπος λήψης αποφάσεων πρέπει να σέβεται τις αρχές της δημοκρατίας και της οικονομικής αποτελεσματικότητας. Ο καθορισμός της απαρτίας, δηλ. ο ελάχιστος αριθμός των μελών τα οποία πρέπει να είναι παρόντα ή να εκπροσωπούνται στην γενική συνέλευση για να είναι έγκυρη, να συσκέπτεται και να ψηφίζει, αποτελεί έναν συμβιβασμό μεταξύ αυτών των δύο αρχών.

Αυτή η απαρτία, η οποία εκφράζεται συνήθως είτε ως ποσοστό του αριθμού των μελών κατά τον χρόνο σύγκλησης της γενικής συνέλευσης είτε με έναν απόλυτο αριθμό, είτε με συνδυασμό των δύο, μπορεί να διαφέρει ανάλογα με το θέμα στην ημερήσια διάταξη της γενικής συνέλευσης.

Πρέπει να προβλεφθεί η περίπτωση όπου η γενική συνέλευση αποτυγχάνει επανειλημμένα να συμπληρώσει την απαραίτητη απαρτία. Κατά κανόνα, μια δεύτερη συνεδρίαση με την ίδια ημερήσια διάταξη μπορεί να αποφασιστεί ανεξάρτητα από τον αριθμό παρόντων ή εκπροσωπούμενων μελών.

5.2.3.2 Ψηφοφορία

Ο βασικός κανόνας για τους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς είναι το "ένα μέλος/μία ψήφος". Αυτό ισχύει επίσης και για τα μέλη τα οποία είναι νομικά πρόσωπα.

Κατ' εξαίρεση (για ένα περιορισμένο αριθμό), δικαιώματα περισσότερων ψήφων μπορούν να χορηγηθούν μέσω του καταστατικού/εσωτερικού κανονισμού. Ο όγκος των συναλλαγών με τον συνεταιρισμό ή άλλα κριτήρια μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά την κατανομή των δικαιωμάτων αυτών. Σε καμία περίπτωση, ωστόσο, δεν μπορεί να χορηγηθούν δικαιώματα περισσότερων ψήφων βάσει του κεφαλαίου που επενδύεται από ένα μέλος. Τα πολλαπλά δικαιώματα ψήφων δεν μπορούν να ασκηθούν κατά την λήψη αποφάσεων για «σημαντικά θέματα», όπως ορίζεται από το νόμο. Τέτοια σημαντικά θέματα θα είναι κατά πάσα πιθανότητα αυτά που σχετίζονται με τον χαρακτήρα Οργάνωσης του συνεταιρισμού. Περισσότεροι ψήφοι το πιο πιθανό είναι να χορηγούνται σε θέματα που αφορούν τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού ως Επιχείρηση. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει ένα μόνο μέλος να είναι σε θέση να λαμβάνει αποφάσεις βάσει του αριθμού δικαιωμάτων ψήφου που κατέχει ή εκπροσωπεί.

Στις δευτεροβάθμιες και υψηλότερου βαθμού συνεταιριστικές οργανώσεις, ένα σύστημα δικαιωμάτων πολλαπλών ψήφων μπορεί να εφαρμοστεί χωρίς τον προαναφερθέντα περιορισμό, αλλά σύμφωνα με τις δημοκρατικές αρχές (δείτε δεύτερη συνεταιριστική αρχή, Δημοκρατικός έλεγχος).

Ο νόμος πρέπει να ρυθμίσει τα κριτήρια για την χορήγηση των δικαιωμάτων ψήφου στους αντιπροσώπους, δηλ. τα μέλη που εκλέγονται από τις περιφερειακές ή τμηματικές συνελεύσεις, εάν υπάρχουν, στη συνέλευση των αντιπροσώπων.

Η συμμετοχή μη μελών ή μη χρηστών μελών (κυρίως επενδυτών), εάν έχουν δικαιώματα ψήφου, θα πρέπει να ρυθμιστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλιστεί ότι δεν μπορούν να υπερτερούν των τακτικών μελών. Πρέπει, ωστόσο, να τονιστεί ότι το δικαίωμα ψήφου από τέτοια μέλη αποτελεί μια σοβαρή απόκλιση από τις συνεταιριστικές αρχές.

Για τους προαναφερθέντες λόγους, τα δικαιώματα ψήφου των υπαλλήλων μελών θα πρέπει επίσης να περιοριστούν ώστε να τους αποκλείουν από ψηφοφορίες για ζητήματα σχετικά με την απασχόλησή τους.

Εάν επιτρέπεται η ψηφοφορία δια αντιπροσώπου, ο πληρεξούσιος πρέπει να είναι μέλος του συνεταιρισμού και δεν πρέπει να αντιπροσωπεύει περισσότερα από δύο ή τρία μέλη, συμπεριλαμβανομένου και του ίδιου.

Τουλάχιστον οι σημαντικές αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται με ψηφοφορία προκειμένου να περιοριστεί η επιρροή ορισμένων μελών της, κυρίως του Πρόεδρου της συνέλευσης. Οι εκλογές πρέπει πάντα να πραγματοποιούνται με ψηφοφορία.

Η ψηφοφορία δι' αλληλογραφίας ή μέσω του Διαδικτύου ή οποιοδήποτε άλλου τεχνικού μέσο θα μπορούσε να είναι ένας τρόπος για την διευκόλυνση της συμμετοχής όσο το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού μελών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, όταν η φυσική παρουσία των μελών δεν είναι απαραίτητη ή είναι αδύνατη και το δικαίωμα της συμμετοχής δεν περιορίζεται.

5.2.3.3 Πλειοψηφίες

Γενικά, οι αποφάσεις μπορούν να λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία όταν η απαιτούμενη απαρτία των μελών είναι παρόν ή εκπροσωπείται. Τα ψηφίσματα σχετικά με τον χαρακτήρα Οργάνωσης του συνεταιρισμού, είτε πρόκειται για μια τροποποίηση του καταστατικού/εσωτερικού κανονισμού ή μια απόφαση σχετικά με την συγχώνευση, την κατάτμηση, την διάλυση, την μετατροπή ή σχετικά με την σύνδεση του συνεταιρισμού με μια οργάνωση κορυφής, πρέπει να ληφθούν με ειδική πλειοψηφία, κατά κανόνα τουλάχιστον με πλειοψηφία των δύο τρίτων.

5.3 Διοικητικό Συμβούλιο

5.3.1 Αρχές

Ως το εκτελεστικό όργανο/σώμα του συνεταιρισμού, το διοικητικό συμβούλιο πρέπει να λειτουργήσει σύμφωνα με συγκεκριμένους νομικούς κανόνες

5.3.2 Διατάξεις σχετικά με το διοικητικό συμβούλιο

Ο νόμος πρέπει να περιέχει κανόνες σχετικά με:

- τα κριτήρια εκλεξιμότητας συμπεριλαμβανομένου και του θέματος κατά πόσο πρέπει ή όχι όλα τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου να είναι μέλη του συνεταιρισμού.
- τα ασυμβίβαστα, είτε είναι οικονομικής, προσωπικής, πολιτικής ή άλλης φύσης. Για παράδειγμα, το ασυμβίβαστο μεταξύ του να ανήκεις στην εποπτική επιτροπή, εάν υπάρχει, και στο διοικητικό συμβούλιο του τρέχοντος ή του οικονομικού έτους το οποίο υπόκειται σε έλεγχο από την εποπτική επιτροπή. Επίσης, μέλη της ίδιας οικογένειας (που θα προσδιορίζεται) δεν πρέπει να συμμετέχουν στην εποπτική επιτροπή και το διοικητικό συμβούλιο του τρέχοντος ή του οικονομικού έτους το οποίο υπόκειται σε έλεγχο από την εποπτική επιτροπή.
- την διάρκεια της θητείας και την δυνατότητα επανεκλογής
- την απαρτία και τον τρόπο ψηφοφορίας
- τα προσόντα των μελών του διοικητικού συμβουλίου. Αυτά τα προσόντα πρέπει να είναι τεχνικά και προσωπικά. Τα μέλη του συμβουλίου μπορούν να αντισταθμίσουν ένα έλλειμμα στην πρώτη περίπτωση με την πρόσληψη ενός επαγγελματία διευθυντή (μη μέλους), αλλά τίποτα δεν θα αντικαταστήσει μια έλλειψη εμπιστοσύνης των μελών στους εκπροσώπους τους. Επιπλέον, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου δεν πρέπει να ενεργούν μόνο προς το συμφέ-

ρον των σημερινών μελών, αλλά και προς το συμφέρον των μελών της που θα ενταχθούν στο μέλλον, ιδίως όσον αφορά τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων

- ανεξάρτητα από το εάν ο συνεταιρισμός διαθέτει έναν επαγγελματία διευθυντή ή όχι το διοικητικό συμβούλιο πρέπει να είναι επαγγελματικό, δηλ. τα μέλη των συμβουλίων πρέπει να έχουν εκείνα τα προσόντα που είναι απαραίτητα για τον συγκεκριμένο συνεταιρισμό.¹⁷⁹ Μια από τις διαφορές μεταξύ των συνεταιρισμών και των κεφαλαιοκεντρικών επιχειρήσεων είναι ότι τα αρμόδια πρόσωπα πρέπει να είναι σε θέση να διαχειριστούν τα κεφάλαια του συνεταιρισμού, ενώ συγχρόνως παρέχουν υπηρεσίες στα μέλη, εντός των ορίων που καθορίζονται από το καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό και τις αποφάσεις της γενικής συνέλευσης
- την ευθύνη των μελών του διοικητικού συμβουλίου. Αυτή η ευθύνη μπορεί να αποκλειστεί όταν αφορά μια απόφαση του διοικητικού συμβουλίου σχετικά με την οποία ένα μέλος του συμβουλίου εξέφρασε διαφορετική γνώμη αμέσως αφότου ενημερώθηκε για την απόφαση. Η ευθύνη μπορεί να είναι πιο αυστηρή όταν το διοικητικό συμβούλιο ή μεμονωμένα μέλη του συμβουλίου λαμβάνουν οικονομική αποζημίωση από τον συνεταιρισμό.

Στις περιπτώσεις που μη μέλη χρήστες ή μέλη επενδυτές, έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στο διοικητικό συμβούλιο, πρέπει να εξασφαλίζεται ότι δεν είναι ούτε σε θέση να λάβουν αποφάσεις για δικά τους θέματα, ούτε να αποτελούν μειοψηφία αρνησικυρίας.

5.3.3 Αρμοδιότητες

Ο κατάλογος των αρμοδιοτήτων/υποχρεώσεων του διοικητικού συμβουλίου, περιλαμβάνει εξ ορισμού, όλα τα θέματα που δεν εμπίπτουν ρητά στην αρμοδιότητα της γενικής συνέλευσης.

Περιλαμβάνει τις αρμοδιότητες/υποχρεώσεις:

- να εκπροσωπεί τον συνεταιρισμό σε όλες τις πράξεις της αστικής ζωής, να διοικεί και να διαχειρίζεται τον συνεταιρισμό. Αυτή η αρμοδιότητα περιορίζεται από τις δυνατότητες που δίνει ο νόμος στον συνεταιρισμό¹⁸⁰ και τις αποφάσεις που λαμβάνονται από την γενική συνέλευση. Κατά συνέπεια, η Γ.Σ. μπορεί για παράδειγμα να καθορίσει ένα οικονομικό ανώτατο όριο πέραν του οποίου το διοικητικό συμβούλιο δεν μπορεί να δεσμεύσει τον συνεταιρισμό, ή να αποφασίσει ότι ορισμένες αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου πρέπει να ληφθούν ομόφωνα. Ο νόμος θα πρέπει να διευκρινίζει αν τα όρια αυτά έχουν επιπτώσεις σε τρίτους ή αν περιορίζονται στις εσωτερικές σχέσεις του συνεταιρισμού

¹⁷⁹ Δείτε Münkner, “Cooperative Law as an Instrument of State Sponsorship of Cooperative Societies”.

¹⁸⁰ Δείτε Μέρος 3, παράγραφος 3.1, Εγγραφή.

- να τηρεί τα μητρώα και τα βιβλία του συνεταιρισμού και τα πρακτικά των συνεδριάσεών του
- να επιβεβαιώνει ότι οι απολογισμοί και οι ισολογισμοί καταρτίζονται σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τον ειδικό χαρακτήρα των συνεταιρισμών
- να επαληθεύει ότι ο διαχειριστικός έλεγχος διεξάγεται τακτικά και εντός των οριζόμενων χρονικών προθεσμιών πριν από την συζήτηση των συμπερασμάτων με την εποπτική επιτροπή, εάν υπάρχει, ή/και τη γενική συνέλευση
- να διευκολύνει το έργο των ελεγκτών
- να συγκαλεί τις τακτικές και έκτακτες γενικές συνελεύσεις και να προετοιμάσει την ημερήσια διάταξή τους σύμφωνα με το καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό
- να προετοιμάσει την έκθεση διαχείρισης (συμπεριλαμβανομένου ενός προγράμματος δραστηριοτήτων για το επόμενο έτος) και τον ετήσιο προϋπολογισμό
- να αναγνωρίσει, αποκλείσει ή αναστείλει, ενδεχομένως προσωρινά, την ιδιότητα μέλους εν αναμονή της απόφασης της γενικής συνέλευσης
- να εντάξει στην περίπτωση κενών θέσεων νέα μέλη εκτός αν αυτή η αρμοδιότητα δίνεται ρητά στη γενική συνέλευση ή στην εποπτική επιτροπή, αν υπάρχει
- να διευκολύνει την άσκηση των δικαιωμάτων των μελών και να επιβεβαιώσει ότι αναλαμβάνουν τις υποχρεώσεις τους
- να ορίσει, εάν είναι απαραίτητο, έναν διαχειριστή ή έναν διευθυντή, μέλος ή όχι του συνεταιρισμού, και να εξασφαλίσει ότι ο διαχειριστής ή ο διευθυντής εκτελεί σωστά τα καθήκοντα τα οποία του ανατέθηκαν. Στην πράξη, αυτό το στέλεχος πρέπει να αναλάβει τις λειτουργίες διαχείρισης οι οποίες δεν μνημονεύονται ρητώς να εκτελούνται από το διοικητικό συμβούλιο. Μπορεί να προσλάβει και να διευθύνει το απαραίτητο προσωπικό. Όπου η εργασία του διοικητικού συμβουλίου προϋποθέτει επαγγελματικές γνώσεις ή την τεχνογνωσία του διαχειριστή, μπορεί να ενσωματωθεί στο διοικητικό συμβούλιο ως μέλος, με ή χωρίς δικαίωμα ψήφου, ανάλογα με το αν ο ίδιος είναι μέλος του συνεταιρισμού ή όχι ή από το αν το καταστατικό/εσωτερικός κανονισμός το προβλέπουν
- να καταθέσει, εάν είναι απαραίτητο, μια αίτηση για την έναρξη των διαδικασιών πτώχευσης
- να επιβεβαιώσει ότι η λειτουργία του είναι διαφανής με την θέσπιση εσωτερικών κανονισμών, εκτός αν αυτός καταρτίζεται από τη γενική συνέλευση

- να αναλάβει πολλές και από κοινού ευθύνες/υποχρεώσεις σε περιπτώσεις παραβάσεων και τελικά
- να αναλάβει οποιαδήποτε άλλη αρμοδιότητα ή υποχρέωση, η οποία ορίζεται από τη γενική συνέλευση ή που περιλαμβάνεται στο καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό

5.4 Εποπτική επιτροπή

5.4.1 Σύσταση

Όπου ο νόμος προβλέπει την υποχρεωτική ή εθελοντική δυνατότητα δημιουργίας μιας εποπτικής επιτροπής, αυτή η εποπτική επιτροπή ασκεί τα καθήκοντα ελέγχου προς το συμφέρον των μελών. Συνεπώς, αποτελείται αποκλειστικά από μέλη του συνεταιρισμού. Μπορεί να περιγραφεί ως μια μικρή μόνιμη γενική συνέλευση. Η δημιουργία της μπορεί να θεωρηθεί ως μέρος ενός αποτελεσματικού αυτο-ελέγχου.

5.4.2 Διατάξεις σχετικά με την εποπτική επιτροπή

Ακριβώς όπως και για το διοικητικό συμβούλιο, η εποπτική επιτροπή πρέπει να ρυθμίζεται από ορισμένες διατάξεις, ειδικότερα όσον αφορά:

- τα κριτήρια επιλεξιμότητας και την απαγόρευση να βρίσκονται συγχρόνως μέλη της στο διοικητικό συμβούλιο κατά το τρέχον ή οικονομικό έτος που μπορεί να υποβληθεί σε ελέγχους από την εποπτική επιτροπή. Η παρουσία πολλών μελών μιας οικογένειας (που θα καθορίζεται) σε ένα ή περισσότερα όργανα πρέπει να αποφεύγεται (δείτε πιο πάνω)
- τα προσόντα των μελών της εποπτικής επιτροπής. Προκειμένου να είναι σε θέση να ελέγχουν αποτελεσματικά το διοικητικό συμβούλιο και τη διαχείριση, αν υπάρχει, τα μέλη της εποπτικής επιτροπής πρέπει να διαθέτουν τον απαραίτητο χρόνο και τις ικανότητες
- την διάρκεια της θητείας
- την απαρτία και τον τρόπο ψηφοφορίας και
- την οικονομική ευθύνη.

5.4.3 Αρμοδιότητες

Κύριο έργο της εποπτικής επιτροπής είναι να ελέγχει τις δραστηριότητες του διοικητικού συμβουλίου, της διαχείρισης, αν υπάρχει, και εκείνες της κάθε άλλης επιτροπής. Για να είναι σε θέση να εκτελέσει αυτό το έργο, θα έχει πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες ανά πάσα στιγμή. Δεδομένου ότι είναι υπόλογη μόνο στην γενική συνέλευση, μπορεί να λαμβάνει εντολές μόνο από αυτό το όργανο.

Εκτός από αυτές τις γενικές αρμοδιότητες μπορεί να έχει και άλλες ειδικότερες. Για παράδειγμα, εάν το διοικητικό συμβούλιο αποτύχει να συγκαλέσει κατάλληλα μια γενική συνέλευση, η εποπτική επιτροπή θα μπορούσε να το πράξει και να εκλέξει τα

μέλη του διοικητικού συμβουλίου σε περιπτώσεις όπου δεν εκλέγονται από την γενική συνέλευση ή στην περίπτωση ενός κενού θέσης, εφόσον είναι αδύνατο για την γενική συνέλευση να πάρει μια γρήγορη απόφαση, υπό την επιφύλαξη της επιβεβαίωσης από την γενική συνέλευση.

6. ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

6.1 Οικονομικοί πόροι¹⁸¹

6.1.1 Αρχές

Η αυτονομία των συνεταιρισμών δεν θα γίνει πραγματικότητα αν δεν διαθέτουν την απαραίτητη οικονομική ανεξαρτησία και, ειδικότερα, την χρηματοδοτική ανεξαρτησία.

Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός θέτει τους συνεταιρισμούς σε μια δύσκολη κατάσταση σε πολλές χώρες. Σήμερα που η Οικονομία είναι παγκοσμία, δίνοντας ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε εκείνους που έχουν εύκολη πρόσβαση σε κεφάλαια να βρεθούν στην κορυφή της παραγωγής, η οποία είναι η παραγωγή της γνώσης, και / ή απόκτηση της γνώσης ως μέσο παραγωγής. Αλλά ακόμη και οι συνεταιρισμοί που δραστηριοποιούνται σε τομείς με μικρή εξάρτηση από το κεφάλαιο είναι δύσκολο να συγκεντρώσουν την απαραίτητη χρηματοδότηση για τις δραστηριότητες τους. Το κεφάλαιό τους ποικίλλει ανάλογα με τον αριθμό των μελών τους. Κατά κανόνα, τα μέλη των συνεταιρισμών έχουν περιορισμένους οικονομικούς ή άλλους πόρους. Μια και οι πρόσθετες εισφορές δεν αυξάνουν τη δύναμη ψήφου του μέλους, και δεδομένου ότι η απόδοση του τόκου είναι περιορισμένη, τα μέλη γενικά δεν είναι διατεθειμένα να επενδύουν πέραν του υποχρεωτικού τους μεριδίου και το ίδιο ισχύει σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό για τα μη μέλη χρήστες.

Οι δυσκολίες στην άντληση ενός επαρκούς κεφαλαίου θεωρείται από πολλούς ως το κύριο μειονέκτημα των συνεταιρισμών. Εάν οι κυβερνήσεις θέλουν να αποφύγουν να περιορίζονται οι συνεταιρισμοί σε χαμηλή παραγωγικότητα, και θέλουν να υπάρξουν μιμητές των δραστηριοτήτων τους, πρέπει να αναγνωρίσουν ότι η έμφυτη αδύναμη κεφαλαιακή βάση των συνεταιρισμών πρέπει να υποστηριχθεί για να ανέλθει σε ένα επίπεδο όπου να μπορούν να σταθούν στους δυνατούς ανέμους του εθνικού, περιφερειακού, διεθνούς, και βεβαίως παγκόσμιου ανταγωνισμού. Ως εκ τούτου, ειδικά στις βιομηχανικές χώρες, οι νομοθέτες έχουν ανοίξει το δρόμο για τον σχηματισμό κεφαλαίων με παρόμοιο τρόπο με αυτόν των εταιριών κεφαλαιοχρηματοστηριακών επιχειρήσεων, θέτοντας όμως την συνεταιριστική ταυτότητα σε κίνδυνο.¹⁸² Αν και είναι σημαντικό να γίνει καλύτερη χρήση των συγκριτικών/ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων των συνεταιρισμών και να βρουν νέα και συμβατά συνεταιριστικά χρηματοοικονομικά εργαλεία, προκειμένου να επιτραπεί στους συνεταιρισμούς να συμμετέχουν σε ανταγωνιστικές αγορές, είναι επίσης σημαντικό να τονιστεί ότι, εξ ορισμού,

¹⁸¹ Για τα διάφορα χρηματοδοτικά μέσα, δείτε Boletín de la Asociación Internacional de Derecho Cooperativo, 1996, 2001, 2003 και The World of Cooperative Enterprise, 1996.

¹⁸² Δείτε Μέρος 1, Παράγραφος 2, Η εξέλιξη του συνεταιριστικού δικαίου: από τη διάκριση των τύπων των επιχειρήσεων στην ομογενοποίησή τους.

οι δυνατότητες χρηματοδότησης των συνεταιρισμών δεν μπορεί να ταιριάζουν με εκείνες των εταιρειών που έχουν στο επίκεντρο το κεφάλαιο.

Η αυτονομία των συνεταιριστικών κινημάτων εκπορεύεται κυρίως από ένα σύστημα προσεκτικά ισορροπημένης εσωτερικής και εξωτερικής χρηματοδότησης, με την τελευταία για παράδειγμα να πραγματοποιείται μέσω επιχειρήσεων μη μελών, μη τακτικές επενδύσεις μελών, επενδύσεις μη μελών. Η σύγκρουση μεταξύ του χρήστη και των συμφερόντων των επενδυτών, η οποία θα πρέπει να αποφεύγεται από το συνεταιριστικό μοντέλο, είναι πιθανό να προκύψει μέσω οποιουδήποτε τέτοιου εξωτερικού μηχανισμού χρηματοδότησης.

6.1.2 Εσωτερικοί οικονομικοί πόροι

6.1.2.1 Μεριδία μελών

Τα μερίδια των μελών δεν αποτελούν μια επικερδή επένδυση. Τα καταβεβλημένα μερίδια αποτελούν χρήματα που τα μέλη θέτουν στην διάθεση του συνεταιρισμού τους κατά την ένταξή τους, προκειμένου ο συνεταιρισμός να επιτύχει τους κοινούς στόχους που καθορίζονται.

Τα μερίδια είναι ονομαστικά, αδιαίρετα, και μη μεταβιβάσιμα (εκτός αν αποφασιστεί διαφορετικά από την γενική συνέλευση), μη κατασχέσιμα και μη διαπραγματεύσιμα.

Στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς το ποσό του κεφαλαίου που κατέχει ένα μέλος πρέπει να περιορίζεται, ώστε σε πραγματικές συνθήκες η αρχή της ισότητας των μελών να μην τίθεται σε κίνδυνο. Όταν αυτή η ισορροπία διαταράσσεται μέσω της αποχώρησης ενός μέλους, ο συνεταιρισμός πρέπει να ανακαταναείμει τα μερίδια.

Προκειμένου να εξισορροπηθεί εκ' νέου η σχέση μεταξύ της γενικής οικονομικής κατάστασης και της ονομαστικής αξίας των μεριδίων, οι συνεταιρισμοί πρέπει να έχουν την άδεια να επαναξιολογούν τα μερίδιά τους υπό την αυστηρή επίβλεψη των αρμόδιων αρχών.

Όπως ειπώθηκε, τα μερίδια μπορούν να δοθούν σε μετρητά ή αφήνοντας στον συνεταιρισμό ένα μέρος του πλεονάσματος στο οποίο ένα μέλος έχει τα δικαιώματα, σε είδος (με μεταφορά τίτλων ιδιοκτησίας, εάν υπάρχουν), την εργασία του ή την προσφορά υπηρεσιών.

Τα κριτήρια για την αποτίμησή τους θα πρέπει να καθορίζονται, καθώς και να ορίζεται ο αρμόδιος φορέας για την αξιολόγησή τους.

6.1.2.2 Τα συμπληρωματικά μερίδια μέλους

Ένας τρόπος για τη ενίσχυση της εσωτερικής χρηματοδότησης και την αύξησή της πιστοληπτικής ικανότητας των συνεταιρισμών, δηλαδή την ικανότητα να πάρουν δάνεια, είναι η έκδοση πρόσθετων μεριδίων για τα μέλη. Μπορεί να είναι επωφελές να ενθαρρύνουν τα μέλη να εγγραφούν για πρόσθετες ή συμπληρωματικές μερίδες. Αυτές μπορούν να σχεδιαστούν με τέτοιο τρόπο ώστε να μην συνεπάγονται πρόσθετη οικονομική ευθύνη, να παραχωρούν το δικαίωμα επιστροφής σταθερού επιτοκίου, ώστε να είναι δυνατό να επιστρέφεται κατόπιν αιτήματος, ή/και να χορηγούνται δι-

καιώματα συμμετοχής στα αποθεματικά κατά την αποχώρηση από μέλος, έστω και αν τα αποθέματα είναι για άλλες περιπτώσεις αδιαίρετα.

6.1.2.3 Ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο

Ένα άλλο μέσο για τη βελτίωση της ευθύνης και της πιστοληπτικής ικανότητας είναι ο καθορισμός ενός ορίου κάτω από το οποίο δεν πρέπει να πέσει το μεριδιακό κεφάλαιο, ακόμα και αν αυτό σημαίνει ότι όταν ένα μέλος αποχωρεί δεν θα επιστρέφεται αμέσως το μερίδιό του, ή ότι είναι υποχρεωμένα τα υπόλοιπα μέλη να συμβάλουν στην ανακεφαλαιοποίηση κάνοντας συμπληρωματικές εισφορές. Ένα τέτοιο σύστημα διαχωρισμού του ποσού του μεριδιακού κεφαλαίου από τον αριθμό των μελών του συνεταιρισμού είναι πιο κοντά στην οικονομική δομή των κεφαλαιοκρατικών επιχειρήσεων.

6.1.2.4 Θεσμοθετημένο αποθεματικό ταμείο

Αντίθετα, η συγκρότηση ενός αποθεματικού ταμείου είναι ένας γνήσιος συνεταιριστικός τρόπος για να ξεπεραστεί τουλάχιστον εν μέρει η έμφυτη οικονομική αδυναμία. Το αποθεματικό κεφάλαιο λειτουργεί ως μαξιλάρι ενάντια τόσο σε μια έλλειψη ρευστότητας όσο και στην απώλεια αξίας των υποχρεωτικών μεριδίων. Προστατεύει τα συμφέροντα των τρίτων με τον ίδιο τρόπο που το επιτυγχάνει ο καθορισμός ενός ελάχιστου απαιτούμενου κεφαλαίου. Το αποθεματικό δεν πρέπει να μείνει σε αδράνεια, αλλά να χρησιμοποιείται και πρέπει να είναι υποχρεωτικό. Αν είναι αδιαίρετο, τουλάχιστον μέχρι την εκκαθάριση, ένα τέτοιο ταμείο εξασφαλίζει την ελάχιστη σταθερότητα και περιορίζει τον κίνδυνο ηθελημένης εκκαθάρισης που οδηγείται από την κερδοσκοπία. Αυτό το κλειδωμένο κεφάλαιο χρησιμεύει επίσης ως ένας σύνδεσμος μεταξύ των γενεών, ως ένα στοιχείο βιωσιμότητας.¹⁸³

Το θεσμοθετημένο αποθεματικό ταμείο τροφοδοτείται από:

- την μεταφορά του συνολικού κέρδους που αποκτάται από τις συναλλαγές με τους χρήστες μη μέλη.
- την μεταφορά ενός ελάχιστου ποσοστού του πλεονάσματος που αποκτήθηκε από τις συναλλαγές με τα μέλη έως ότου φθάνει το κεφάλαιο τουλάχιστον σε ένα ποσό ισοδύναμο με το κεφάλαιο μεριδίων. Το να μην υπόκεινται αυτά τα ποσά σε φορολογία εισοδήματος θα παράσχει κίνητρα για την καθιέρωση τέτοιων (αδιαίρετων) αποθεματικών. Αυτή η ειδική φορολογική μεταχείριση μπορεί να δικαιολογηθεί και για τα συμφέροντα των τρίτων μερών αλλά και το δημόσιο συμφέρον, λόγω της ειδικής δομής του κεφαλαίου των συνεταιρισμών που δεν τους επιτρέπει την εύκολη πρόσβαση στη χρηματοπιστωτική αγορά. Αυτό είναι ένα παράδειγμα για την κατανόηση της έννοιας του συνεταιριστικού δικαίου με την ευρύτερη έννοιά του. Αυτό πρέπει τουλάχιστον να ισχύσει για το αποθεματικό ταμείο όταν είναι αδιαίρετο

¹⁸³ Δείτε ανωτέρω Μέρος 1, παράγραφος 3, η βιωσιμότητα των συνεταιρισμών στην παγκόσμια οικονομία και ζητήματα νομικής πολιτικής

- την μεταφορά εσόδων από δραστηριότητες οι οποίες δεν σχετίζονται με το σκοπό του συνεταιρισμού, όπως, για παράδειγμα η πώληση πάγιων περιουσιακών στοιχείων.

Επιπλέον, ο νομοθέτης θα πρέπει να ενθαρρύνει την καθιέρωση λογαριασμών μέσω του καταστατικού/εσωτερικού κανονισμού για την εκπαίδευση, την κατάρτιση ή οποιαδήποτε άλλα ταμεία. Η προκαθορισμένη χρήση αυτών των κονδυλίων πρέπει να είναι υποχρεωτική.

6.1.2.5 Συνεταιριστικοί όμιλοι

Μερικοί συνεταιρισμοί έχουν πειραματιστεί επιτυχώς με τη ρύθμιση των λεγόμενων συνεταιριστικών ομίλων, δηλαδή θυγατρικών εταιρειών, με τη μορφή κεφαλαιοκρατικών επιχειρήσεων οι οποίες μπορούν να έχουν πρόσβαση στην χρηματοοικονομική αγορά. Όσο το καθεστώς αυτό εξυπηρετεί τα συμφέροντα των μελών του συνεταιρισμού και παραμένει ο έλεγχος των εργασιών τους σε αυτούς, θα μπορούσε να είναι ένας τρόπος να αντιμετωπιστούν οι αυξημένες απαιτήσεις κεφαλαιοποίησης, ειδικά για δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας.

6.1.3 Εξωτερικοί οικονομικοί πόροι

Τα ομόλογα και τα διαπραγματεύσιμα ομόλογα μειωμένης δέσμευσης έχουν επιτραπεί από μια σειρά νομοθεσιών εδώ και αρκετό καιρό. Υπό την προϋπόθεση ότι λαμβάνονται μερικές, μάλλον τεχνικές, προφυλάξεις ότι τα ποσά της εξωτερικής επένδυσης δεν θα δημιουργεί μια πραγματική εξάρτηση του συνεταιρισμού από τα κεφάλαια αυτά, δεν επηρεάζουν την αυτονομία των μελών δεδομένου ότι καμία ψήφος ή/και συμμετοχικό δικαίωμα δεν θα συνδέονται με αυτά.

Ένας άλλος τρόπος προσέλκυσης εξωτερικής χρηματοδότησης είναι η έκδοση μεταβιβάσιμων πιστοποιητικών επένδυσης για τα μέλη (εσωτερικά) και τα μη μέλη, τα οποία χορηγούν δικαίωμα συμμετοχής στην διανομή του πλεονάσματος και στην διανομή των περιουσιακών στοιχείων σε περίπτωση εκκαθάρισης. Όπου αυτά τα πιστοποιητικά δεν χορηγούν οποιαδήποτε αρμοδιότητα λήψης αποφάσεων ή, στην περίπτωση των μελών, οποιαδήποτε πρόσθετη εξουσία στην λήψη αποφάσεων, μπορεί να αντιπροσωπεύουν άλλη μια αποδεκτή περίπτωση απόκλισης από τις συνεταιριστικές αρχές. Όπου, ωστόσο, αυτά τα πιστοποιητικά χορηγούν δικαιώματα ψήφου, ακόμη και σε περιορισμένο βαθμό, ο έλεγχος των μελών βρίσκεται σε κίνδυνο.

Όταν υπάρχει εξωτερική χρηματοδότηση, τα ευδιάκριτα χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών βρίσκονται εύκολα σε κίνδυνο. Στην ιδανική περίπτωση, τα μέλη του συνεταιρισμού είναι οι μόνοι επενδυτές και χρήστες (Συνεταιριστική αρχή της ταυτότητας). Μη χρήστες μέλη και χρήστες μη μέλη έχουν γίνει αποδεκτά ως "αποκλίσεις" από την αρχή της ταυτότητας. Η αποδοχή των μελών επενδυτών και επενδυτών μη μελών είναι ένα περαιτέρω βήμα μακριά από αυτήν την αρχή της ταυτότητας. Όπου, όπως μερικές νομοθεσίες προβλέπουν, οι συνεταιριστικές μερίδες μπορούν να είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης στο χρηματιστήριο και οι μερίδες των μελών να έχουν μια συμβολική και μόνο αξία, η κατοχή του κεφαλαίου γίνεται ανώνυμα και η (κεφαλαιακή) διάρθρωση των συνεταιρισμών δεν μπορεί να διακριθεί πλέον από αυτήν των χρηματιστηριακών επιχειρήσεων. Εκτός από την παραβίαση της αρχής της ταυτότη-

τας, αυτές οι εξελίξεις βάζουν την συνεταιριστική αρχή της προαγωγής των μελών σε κίνδυνο.

6.1.4 Συναλλαγές με μη μέλη χρήστες

Κατά κάποιο τρόπο οι συναλλαγές με μη μέλη μπορεί να θεωρηθεί ως μια εξωτερική χρηματοδότηση. Εξ ορισμού οι αποκαλούμενοι κλειστοί συνεταιρισμοί δεν συναλλάσσονται με τρίτους χρήστες μη μέλη. Συχνά οι συνεταιρισμοί των οποίων τα μέλη έχουν σχέση με πρόσθετα/ειδικά ομόλογα, για παράδειγμα στους αποταμιευτικούς και τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς οι οποίοι ιδρύθηκαν στο πλαίσιο μιας επιχείρησης ή μιας περιοχής, τείνουν στον αποκλεισμό των συναλλαγών με τρίτους χρήστες μη μέλη. Από εκεί και πέρα, και ανάλογα σχετικά με τους στόχους και την κατάστασή του, κάθε συνεταιρισμός πρέπει να αποφασίσει αν θέλει να προσφέρει τις υπηρεσίες του και σε μη μέλη.

Αν επιτρέπονται οι συναλλαγές με τρίτους χρήστες μη μέλη, είναι σημαντικό να μην τεθεί σε κίνδυνο η αυτονομία και η ανεξαρτησία του συνεταιρισμού. Όπως ήδη αναφέρθηκε, ο όγκος των συναλλαγών με μη μέλη θα πρέπει, κατά συνέπεια, να περιορίζεται. Αυτό θα μπορούσε να γίνει με τον καθορισμό ενός ποσοστού του συνολικού κύκλου εργασιών, πάνω από το οποίο καμία συναλλαγή δεν μπορεί να πραγματοποιείται με τρίτους χρήστες μη μέλη. Θα μπορούσε επίσης και είναι σημαντικό να αποφευχθεί η κατάσταση κατά την οποία ένα μη μέλος ασκεί μια μονοπωλιακή ή μονοψωνιακή πολιτική έναντι του συνεταιρισμού.

Για τους σκοπούς της φορολογίας, τη διανομή του πλεονάσματος και την εισφορά προς τα νομοθετημένα αποθεματικά ταμεία, ο τρόπος λογιστικής καταχώρησης πρέπει να μπορεί να διακρίνεται μεταξύ των συναλλαγών οι οποίες πραγματοποιήθηκαν με μέλη και εκείνων οι οποίες πραγματοποιήθηκαν με μη μέλη.

6.2 Διανομή Πλεονάσματος

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, είναι σημαντικό να γίνει διάκριση μεταξύ του κέρδους και του πλεονάσματος. Εξ ορισμού, οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να υπολογίζουν τις τιμές για τις συναλλαγές με τα μέλη τους κοντά στο κόστος.¹⁸⁴ Για την προστασία των κινδύνων που σχετίζονται με την αγορά ένα χρηματικό ποσό (περιθώριο) πρέπει να περιλαμβάνεται στις τιμές και το οποίο, ωστόσο, θα πρέπει να επιστρέφεται στα μέλη κατά τη λήξη του οικονομικού έτους, ώστε και ο κίνδυνος (αν υπάρξει) να αποφεύγεται και ο ισολογισμός να έχει πλεόνασμα. Αν καταβληθεί στα μέλη, η κατανομή αυτή με τη μορφή επιστροφών προστασίας κινδύνου, υπολογίζεται κατ' αναλογία των συναλλαγών με τον συνεταιρισμό, αποτελώντας έτσι μια μεταγενέστερη προσαρμογή των τιμών προς τα κάτω, όσον αφορά το φορολογικό κόστος. Επομένως, αντί να μιλάμε για «κέρδος» σε αυτό το πλαίσιο, θα πρέπει να μιλάμε για προσωρινά πλεονάσματα. Οι συνέπειες για τη φορολογία εισοδήματος είναι προφανείς: όταν δεν υπάρχει κέρδος, ένα τέτοιο "Κέρδος" δεν μπορεί να φορολογηθεί.

¹⁸⁴ Ο όρος "κοντά στο κόστος" χρησιμοποιείται εδώ με διαφορετικό τρόπο από ότι γενικά στην οικονομική θεωρία. Όπως αναφέρθηκε, αποκλείει μόνο το περιθώριο κέρδους από τον υπολογισμό του κόστους, αλλά περιλαμβάνει τις δαπάνες για επενδύσεις, κλπ.

Δύο τρόποι υπολογισμού του πλεονάσματος είναι δυνατοί: αφαίρεση του πλεονάζοντος κόστους ανά συναλλαγή, δηλαδή εξατομικευμένος, ή αφαίρεση του συνολικού ποσού του πλεονάζοντος κόστους από το συνολικό πλεόνασμα. Η επιλογή θα εξαρτηθεί επίσης από τον τύπο του συνεταιρισμού.

Το πλεόνασμα θα κατανέμεται με τον ακόλουθο τρόπο:

- μεταφορά σε ένα νέο θεσμοθετημένο ταμείο
- μεταφορά στα υποχρεωτικά θεσμοθετημένα ταμεία, αν υπάρχουν
- περιορισμένες πληρωμές τόκων για τα καταβεβλημένα μερίδια συμμετοχής σε ποσοστό όχι υψηλότερο από εκείνο που καταβάλλονται από τις εμπορικές τράπεζες για ορισμένα είδη καταθέσεων και επενδύσεων, εάν υπάρχουν
- επιστροφές προστασία κινδύνου στα μέλη τα οποία υπολογίζονται κατ' αναλογία των συναλλαγών τους με τον συνεταιρισμό και, ενδεχομένως,
- πληρωμές μόνους στους εργαζόμενους.

Κάθε πληρωμή στα μέλη εξαρτάται από το εάν έχουν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις τους, ειδικά την υποχρέωση να καταβάλουν τα μερίδια συμμετοχής τους.

6.3 Επιστροφή κεφαλαίου

Σε περίπτωση παραίτησης/αποχώρησης ή αποκλεισμού, τα μερίδια επιστρέφονται στην ονομαστική τους αξία, προκειμένου να αποφευχθεί το κίνητρο της κερδοσκοπίας. Όταν τα οικονομικά συμφέροντα του συνεταιρισμού απειλούνται σοβαρά από μια άμεση επιστροφή ή όπου αυτό θα οδηγούσε σε παραβίαση ενός ελάχιστου απαιτούμενου κεφαλαίου (αν υπάρχει), μπορεί, όπως αναφέρθηκε ήδη, να μην αποδοθεί άμεσα και να παρακρατηθεί, αλλά για ένα εύλογο χρονικό διάστημα μόνο.

Κατά κανόνα, το ίδιο είδος της επιστροφής των μεριδίων ισχύει και στην περίπτωση της εκκαθάρισης. Τα υπόλοιπα χρήματα μετά την εκκαθάριση μεταβιβάζονται στον συνεταιρισμό κίνημα, σε μια φιλανθρωπική οργάνωση ή οργανισμό δημόσιου συμφέροντος ή, κατ' εξαίρεση, όπου το νομικό αποθεματικό είναι διαιρετό, όπου κατανέμονται μεταξύ των μελών σύμφωνα με τη μέθοδο που χρησιμοποιείται στη διανομή του πλεονάσματος στο τέλος του οικονομικού έτους, σύμφωνα με την οποία η αρχαιότητα της ιδιότητας του μέλους θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα επιπλέον κριτήριο.

7. ΕΛΕΓΧΟΣ

Η εφαρμογή ενός συστήματος εσωτερικού, εξωτερικού, έκτακτου και τακτικού συνεταιριστικού ελέγχου εστιασμένου σε θέματα οικονομίας, διαχείρισης και κοινωνικών σκοπών των συνεταιρισμών από ειδικευμένους και ανεξάρτητους ελεγκτές, σε συνδυασμό με συμβουλές σχετικά με το πώς να βελτιώσουν τη διαχείριση και τη διοίκηση, είναι μια απαραίτητη προϋπόθεση για την σωστή ανάπτυξη των συνεταιρισμών.

Ο σκοπός του ελέγχου είναι πολλαπλός. Πρόκειται για ένα περιοδικό έλεγχο ως προς το εάν ο καθένας σέβεται τους κανόνες του παιχνιδιού. Είναι ένας έλεγχος του κατά

πόσο η ανάθεση του καθεστώτος νομικού πρόσωπου εξακολουθεί να δικαιολογείται. Βοηθά στην εποπτεία κατά πόσον τα συμφέροντα των τρίτων, των διευθυντών και των μελών γίνονται σεβαστά.

Ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να διεξάγεται σε συνεχή βάση από μια ομάδα μελών. Ο αριθμός τους, η διάρκεια της θητείας, τα απαιτούμενα προσόντα, οι αρμοδιότητες, τα καθήκοντα και ο μισθός τους πρέπει να καθορίζονται από τη γενική συνέλευση. Οι αστικές και ποινικές ευθύνες πρέπει να διευκρινίζονται με αποφάσεις της γενικής συνέλευσης. Οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν μπορεί να είναι ή να υπήρξαν μέλη του συνεταιριστικού οργάνου/σώματος το οποίο είναι ή μπορεί να υπόκειται στον έλεγχο τους. Τα κριτήρια ασυμβατότητας που εφαρμόζονται για τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ισχύουν και για αυτούς.

Ο εξωτερικός έλεγχος θα πρέπει να διεξάγεται από μια υψηλότερου βαθμού συνεταιριστική οργάνωση ή από ιδιώτες, κατά προτίμηση ορκωτούς ελεγκτές. Αν το συνεταιριστικό κίνημα δεν είναι ακόμη σε θέση να παρέχει την υπηρεσία αυτή, και αν οι ιδιωτικές υπηρεσίες δεν είναι διαθέσιμες ή οικονομικά προσβάσιμες, μια δημόσια αρχή μπορεί να ελέγχει προσωρινά τους συνεταιρισμούς. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει η διοικητική μονάδα που είναι επιφορτισμένη με την προώθηση ή την εγγραφή των συνεταιρισμών να ελέγχει τους συνεταιρισμούς. Μια δημόσια αρχή μπορεί να ασκήσει την αρμοδιότητα ελέγχου μόνιμα, αν η ανεξαρτησία της από την κυβερνητική παρέμβαση είναι εγγυημένη.

Η ιδιαιτερότητα των συνεταιρισμών απαιτεί ο ελεγκτής να πραγματοποιήσει πρόσθετους ελέγχους και έρευνες πέρα από ότι γίνονται σε άλλους τύπους επιχειρήσεων. Υπάρχει για να εξασφαλίσει ότι οι συνεταιρισμοί συμμορφώνονται με το σκοπό τους που είναι η προαγωγή των μελών τους. Όταν οι οικονομικές εξελίξεις απαιτούν ένα σύστημα διαχείρισης των συνεταιρισμών που δεν επιτρέπει την άμεση συμμετοχή των μελών, γίνεται όλο και πιο σημαντική η ανάγκη για διαφάνεια στην διαχείριση, ώστε να διατηρηθεί η δημοκρατική φύση των συνεταιρισμών.

Το γεγονός ότι οι στόχοι των συνεταιριστών διαφέρουν από τα καθαρά οικονομικά συμφέροντα της εταιρείας μετόχων πρέπει ιδιαίτερος να λαμβάνεται υπόψη.

Ο έλεγχος ενός συνεταιρισμού κατά συνέπεια δεν θα μπορούσε να γίνει μόνο στη βάση των λογιστικών εγγράφων. Οι ελεγκτές πρέπει να ελέγχουν κατά πόσον οι γενικοί στόχοι, που θέτουν τα μέλη, έχουν επιτευχθεί ή τουλάχιστον έχουν προωθηθεί, και ότι οι αποφάσεις της διοίκησης ελήφθησαν σε συμμόρφωση με αυτούς (διαχειριστικός έλεγχος, προκειμένου να διαπιστωθεί ισορροπία με τους κοινωνικούς σκοπούς παράλληλα με τους χρηματοπιστωτικούς ή οικονομικούς). Η εμπειριστατωμένη εξέταση των πρακτικών των συνεδριάσεων του διοικητικού συμβουλίου μπορεί να δώσει χρήσιμες πληροφορίες. Πρέπει να ζητείται η γνώμη και οι συμβουλές των μελών πριν την κατάρτιση της τελικής έκθεσης τους. Σε γενικές γραμμές, ο ελεγκτής πρέπει να έχει πρόσβαση σε όλο το υλικό, εγκαταστάσεις και πρόσωπα που είναι σε θέση να τον ενημερώσουν σχετικά με τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού. Ο εξωτερικός ελεγκτής θα έχει επίσης πρόσβαση στα ευρήματα των εσωτερικών ελεγκτών.

Οι ελεγκτές δεν θα πρέπει να περιορίζουν τη δραστηριότητά τους σε εκείνη ενός εκ των υστέρων έλεγχου, αλλά επίσης, θα πρέπει να δώσουν συμβουλές για το πώς θα βελτιωθεί η διαχείριση και η διοίκηση του συνεταιρισμού. Η πιθανή σύγκρουση με-

ταξύ των ρολών της εποπτείας και της προώθησης δεν έχει οδηγήσει σε σημαντικά προβλήματα σε χώρες όπου ο εν λόγω έλεγχος πραγματοποιείται εδώ και χρόνια.

Ενώ ο εσωτερικός έλεγχος πρέπει να γίνεται σε συνεχή βάση, η συχνότητα των εξωτερικών ελέγχων μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τον όγκο του κύκλου εργασιών, το είδος των δραστηριοτήτων, το μέγεθος του κεφαλαίου, το μέγεθος των επιχειρήσεων μη μελών ή άλλα κριτήρια, παρόμοια με εκείνους τους κανόνες που καθορίζονται στις απλοποιημένες συνεταιριστικές δομές.¹⁸⁵

Οι ελεγκτές πρέπει να υποβάλλουν την έκθεσή τους στο διοικητικό συμβούλιο και στην εποπτική επιτροπή, αν υπάρχει, εάν δεν την υποβάλλουν πρέπει να εξηγήσουν τον λόγο στην γενική συνέλευση. Θα πρέπει να είναι διαθέσιμη για έλεγχο από τα μέλη. Οι ελεγκτές πρέπει να έχουν το δικαίωμα ελευθερίας του λόγου στην γενική συνέλευση και, σε περίπτωση που το διοικητικό συμβούλιο ή η εποπτική επιτροπή δεν έχει συγκαλέσει τη γενική συνέλευση, ή δεν έχει περιγράψει (επαρκώς) το περιεχόμενο της έκθεσης των ελεγκτών, τότε οι ελεγκτές έχουν το δικαίωμα να το πράξουν.

Τα συμπεράσματα από τον έλεγχο πρέπει να κοινοποιούνται στην Αρμόδια αρχή.

Η δημιουργία ενός αποτελεσματικού, αντικειμενικού συστήματος ελέγχου, στελεχωμένου με εξειδικευμένους ελεγκτές σε θέματα συνεταιρισμών, των οποίων οι υπηρεσίες θα είναι προσβάσιμες από όλους τους συνεταιρισμούς, θα πρέπει να είναι υποχρεωτική. Ένα ταμείο ελέγχου θα μπορούσε να δημιουργηθεί για το σκοπό αυτό.

8. ΔΙΑΛΥΣΗ

8.1 Διάλυση χωρίς εκκαθάριση: συγχώνευση, κατάτμηση και μετατροπή

8.1.1 Αρχές

Η αυτονομία των συνεταιρισμών τους επιτρέπει να διαλυθούν χωρίς κανένα περιορισμό, εφόσον τα συμφέροντα των τρίτων διαφυλάσσονται. Κατά συνέπεια, οι πιστωτές μπορούν να προβάλλουν αντιρρήσεις στην διάλυση εφόσον δεν έχουν ικανοποιηθεί.

Ο νόμος πρέπει να καθορίσει τα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν, από την απαρτία και την πλειοψηφία που απαιτείται για μια τέτοια απόφαση και τις τροποποιήσεις που πρέπει να γίνουν με ενημέρωση του δημόσιου μητρώου.

Σύμφωνα με την ελευθερία της αρχής του συνεταιρίζεσθαι, τα μέλη που αντιτίθενται στην διάλυση πρέπει να έχουν το δικαίωμα να παραιτηθούν.

8.1.2 Συγχώνευση

Υπάρχουν δύο τύποι συγχωνεύσεων:

1. ένας ή περισσότεροι συνεταιρισμοί απορροφώνται από έναν άλλο, κάτι που είναι μερικές φορές δύσκολο από ψυχολογικής άποψης για τα μέλη των απορροφημένων συνεταιρισμών, ή

¹⁸⁵ Δείτε Μέρος 3, παράγραφος 9, Απλοποιημένες συνεταιριστικές δομές.

2. ένας νέος συνεταιρισμός γεννιέται με την συγχώνευση δύο ή περισσότερων συνεταιρισμών. Σε αυτήν την περίπτωση, ένα νέο καταστατικό/εσωτερικός κανονισμός θα πρέπει να εγκριθεί.

Συχνά, οι προσδοκίες ως προς τα οικονομικά αποτελέσματα (εξορθολογισμός της διαχείρισης και διοίκησης, οικονομίες κλίμακας, κ.λπ.) δεν ικανοποιούνται λόγω των ταυτόσημων προβλημάτων τα οποία σχετίζονται με την διεύρυνση, η οποία με την σειρά της συνεπάγεται έλλειψη κινήτρων και δυσκολίες στην διαδικασία λήψης αποφάσεων, κ.λπ. Γι' αυτό, πριν αποφασιστεί η συγχώνευση οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να μελετήσουν την οριζόντια ολοκλήρωση.¹⁸⁶

8.1.3 Κατάτμηση

Ένας συνεταιρισμός μπορεί να χωριστεί σε δύο ή περισσότερους συνεταιρισμούς. Τα μέλη, τα περιουσιακά στοιχεία και τα χρέη πρέπει να χωριστούν, συμπεριλαμβανομένου του αποθεματικού.

8.1.4 Μετατροπή

Μόνο εκείνοι οι συνεταιρισμοί που έχουν ένα θεσμοθετημένο διαιρετό αποθεματικό κεφάλαιο μπορούν να μετατραπούν σε μια άλλη μορφή επιχείρησης, εντός των ορίων των διατάξεων σχετικά με τον νέο οργανισμό. Στην περίπτωση όπου το θεσμοθετημένο αποθεματικό ταμείο είναι αδιαίρετο, τα μέλη έχουν την δυνατότητα να διαλύσουν τον συνεταιρισμό τους και να συστήσουν μια νέα οργάνωση. Το αποθεματικό ταμείο, ωστόσο, δεν θα αποτελέσει μέρος του κεφαλαίου της νέας οργάνωσης.

Σε περίπτωση που ο νόμος επιτρέπει στους συνεταιρισμούς οι οποίοι διαθέτουν ένα αδιαίρετο αποθεματικό ταμείο την μετατροπή, το αποθεματικό πρέπει να κηρυχθεί διαιρετό από τη γενική συνέλευση όταν αποφασίσει τη μετατροπή. Σε περίπτωση που το πλεόνασμα χρημάτων μεταφέρονταν στο αποθεματικό ταμείο χωρίς να έχουν φορολογηθεί, μπορεί να προκύψουν πολύπλοκα ζητήματα φορολογίας. Εκτός αυτού, η νομιμότητα μιας τέτοιας απόφασης θα μπορούσε να είναι αμφισβητήσιμη, όταν τα αδιαίρετα αποθεματικά δεν είχαν δημιουργηθεί από εκείνους που αποφάσισαν σχετικά με την διαίρεσή τους.

8.2 Διάλυση με εκκαθάριση

Στην περίπτωση της διάλυσης με εκκαθάριση, επίσης, η απόφαση μπορεί να ληφθεί ελεύθερα από τα μέλη. Ωστόσο, απαιτείται μια ειδική απαρτία και μια ειδική πλειοψηφία λόγω της σημασίας της απόφασης. Αρκετές νομοθεσίες απαιτούν ότι τουλάχιστον δύο διαδοχικές γενικές συνελεύσεις πρέπει να πραγματοποιηθούν και θα αποφασίσουν σχετικά με το θέμα.

Η διάλυση μπορεί επίσης να αποφασιστεί από μια αρχή, αυτεπαγγέλτως με πρωτοβουλία της ή κατόπιν αιτήσεως από ένα ενδιαφερόμενο πρόσωπο. Για παράδειγμα όταν ένας συνεταιρισμός έχει επανειλημμένα παραβιάσει νόμους, κανονιστικά δια-

¹⁸⁶ Δείτε. Μέρος 3, παράγραφος 10, Οριζόντια και κάθετη ολοκλήρωση.

τάγματα και/ ή το δικό του καταστατικό/εσωτερικό κανονισμό. Μια τέτοια απόφαση μπορεί επίσης να χρειαστεί να παρθεί όταν η γενική συνέλευση έχει αποτύχει να αποφασίσει για την διάλυση παρά των ακόλουθων γεγονότων:

- η διάρκεια του συνεταιρισμού, που προβλέπεται από το καταστατικό/ εσωτερικό κανονισμό, έχει συμπληρωθεί
- ο στόχος του συνεταιρισμού έχει επιτευχθεί ή είναι αδύνατον να επιτευχθεί
- οι προϋποθέσεις καταχώρησης στα μητρώα για το συνεταιρισμό δεν ισχύουν πλέον, για παράδειγμα όταν ο αριθμός των μελών βρίσκεται κάτω από τον ελάχιστο απαιτούμενο κατά την διάρκεια μιας καθορισμένης χρονικής περιόδου
- ο συνεταιρισμός βρίσκεται σε πτώχευση, αφού έχει ληφθεί υπόψη η ενδεχόμενη υποχρέωση των μελών να κάνουν συμπληρωματικές οικονομικές ενισχύσεις. Εάν δεν υπάρχει καμία νομοθεσία σχετικά με την πτώχευση ή εάν αποδειχθεί ανεπαρκής, θα είναι απαραίτητο να προστεθούν διατάξεις στο συνεταιριστικό νόμο
- ο συνεταιρισμός δεν έχει αναπτύξει καμία δραστηριότητα κατά την διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου ή
- υπάρχει οποιοσδήποτε άλλος λόγος, που διευκρινίζεται από το νόμο προκειμένου να αποφευχθεί η αυθαιρέσια.

Η διαδικασία εκκαθάρισης, από την επίσημη έναρξής της, ο διορισμός των εκκαθαριστών, το καθεστώς ανοίγματος και κλεισίματος ισολογισμών, οι συναλλαγές με τους πιστωτές, η διανομή των περιουσιακών στοιχείων, η εκπλήρωση των υποχρεώσεων κ.λπ., ως την δημοσίευση της διαγραφής του συνεταιρισμού από τα μητρώα, πρέπει να ρυθμιστούν. Η χρονική περίοδος για τη διαδικασία εκκαθάρισης για να ολοκληρωθεί θα πρέπει να περιορίζεται προκειμένου για την ακύρωση του υπό εκκαθάριση συνεταιρισμού από το μητρώο να καθορίζεται με σαφήνεια το συντομότερο δυνατόν.

Ως αρχή τα κεφάλαια που απομένουν μετά την εκκαθάριση θα πρέπει να μεταφερθούν σε έναν συνεταιρισμό ή μια φιλανθρωπική οργάνωση ή σε ένα δημόσιο ίδρυμα (τα αδιαίρετα του αποθεματικού ταμείου, τα κλειδωμένα κεφάλαια). Αυτό δικαιολογείται ιδιαίτερα όταν έχουν γίνει μεταφορές στο απόθεμα ταμείο που δεν φορολογήθηκαν ή/και για να προλαμβάνεται η κερδοσκοπική συμπεριφορά.

9. ΑΠΛΟΥΣΤΕΥΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ

Πολλές νομοθεσίες, για να προωθήσουν την ταχεία ανάπτυξη των συνεταιρισμών ως μέρος των συνολικών δημόσιων αναπτυξιακών προγραμμάτων, παρείχαν στο παρελθόν την δυνατότητα της προσωρινής καταχώρησης κυρίως «προ-συνεταιρισμών». Μετά από δεκαετίες εμπειρίας, ωστόσο, έγινε αποδεκτό ότι οι περισσότερες από αυτούς τους προ-συνεταιρισμούς, που συχνά προτιμούταν λόγω της μικρής δομής τους και την απαλλαγή τους από έναν αριθμό περιορισμών, δεν κατάφεραν να εξελιχθούν σε αυτόνομους συνεταιρισμούς. Αντιθέτως, με την πρόθεση να μετατραπούν σε συνεταιρισμούς η εξάρτησή τους από την εξωτερική υποστήριξη αυξήθηκε. Ο έλεγχος που

έπρεπε να ασκηθεί για την μετατροπή τους έκανε τις κυβερνήσεις σε πολλές χώρες να χάσουν την αξιοπιστία τους ως υποστηρικτές των συνεταιρισμών. Επιπλέον, η προσωρινή εγγραφή ήταν μια πηγή σημαντικής σύγχυσης, ειδικά μεταξύ των τραπεζών και άλλων επιχειρηματικών εταίρων με τους οποίους θα έπρεπε να διευκολύνονται οι σχέσεις, επειδή η νομική φύση της προσωρινής εγγραφής παρέμενε ασαφής.

Αυτό δεν σημαίνει ότι οι διατάξεις για μια λιγότερο πολύπλοκη μορφή οργάνωσης συνεταιρισμών δεν είναι απαραίτητη. Η γαλλική "Groupement d'Intérêt Economique (GIE)" και οι ομάδες κοινής πρωτοβουλίας του Καμερούν μπορούν να χρησιμεύσουν ως μοντέλα του πώς μπορεί να υλοποιηθεί αυτή η ανάγκη.¹⁸⁷ Σε αντίθεση με τους προ-συνεταιρισμούς, δεν είναι ένα ζήτημα η χορήγηση μιας προσωρινής θεσμοθέτησης οργανισμού ο οποίος κάποια στιγμή θα μετατραπεί σε συνεταιρισμό, αλλά η αναγνώριση της ποικιλίας των αναγκών και των δυνατοτήτων των οργανισμών. Η Κυβέρνηση θα μπορούσε, με μια απλουστευμένη διαδικασία, να αναγνωρίζει τέτοιες ομάδες, λαμβάνοντας υπόψη το μειωμένο μέγεθος μελών τους, τον κύκλο εργασιών, (μερίδια) του κεφαλαίου, το βαθμό σχέσεων με τρίτα μέρη, κλπ., τα οποία ενδέχεται να απαιτούν λιγότερο αυστηρούς κανόνες για λογιστική διαχείριση, έλεγχο, εσωτερική διοίκηση (αριθμός οργάνων/σωμάτων, αριθμό μελών των οργάνων/σωμάτων, τα έγγραφα που πρέπει να τηρούνται, κλπ.). Τέτοιες δομές μπορεί να μην χρειάζονται, για παράδειγμα, μια εποπτική επιτροπή, έναν πλήρους απασχόλησης διευθυντή, ένα περίτεχνο λογιστικό σύστημα ή ένα ορκωτό λογιστή ως ελεγκτή.

Αυτή η έννοια της απλουστευμένης δομής συνεταιρισμών, αντικαθιστά σταδιακά την έννοια των «προ-συνεταιρισμών».¹⁸⁸ Ορισμένες χώρες συζητούν σε αυτό το πλαίσιο, την καταλληλότητα να υπάρχουν διαφορετικές νομοθεσίες για τους λεγόμενους νέας (γενιάς) μικρούς συνεταιρισμούς. Υπάρχει ένα ενδιαφέρον παράδειγμα στη νομική ιστορία: στο παρελθόν, η νομοθεσία για τις εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, όπως της γερμανικής GmbH,¹⁸⁹ εισήχθηκε εξαιτίας του ότι οι μετοχικές εταιρείες αποδείχτηκαν ότι είναι υπερβολικά πολύπλοκες οργανώσεις για πολλούς επιχειρηματίες.

10. ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΚΑΙ ΚΑΘΕΤΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

Η ελευθερία δημιουργίας ενώσεων περιλαμβάνει το δικαίωμα των συνεταιρισμών να ενωθούν οριζόντια και να σχηματίσουν οργανώσεις, δηλ. ενώσεις, ομοσπονδίες ή/και συνομοσπονδίες. Οι τελευταίες ενίοτε ονομάζονται οργανώσεις κορυφής ή συνενώνουν πολυτομεακές ενώσεις, ομοσπονδίες, ή ακόμα και συνομοσπονδίες, ειδικά όταν εκπροσωπούν ένα συγκεκριμένο οικονομικό τομέα.

Η ένωση των δυνάμεων οριζόντια ή κάθετα γίνεται για να αποφευχθεί η συγκέντρωση και είναι έναν τρόπο να διαφυλαχθεί η αυτονομία και η ανεξαρτησία των επιμέ-

¹⁸⁷ Η Γαλλική Groupement d'Intérêt Economique (GIE) χρονολογείται από το 1967, από τις αντίστοιχες νομοθεσίες του 1984 και 1985. Το 1992 η Πράξη Συνεταιρισμών του Καμερούν εισήγαγε τις «κοινές ομάδες πρωτοβουλίας». Δείτε επίσης το 1982 την Συνεταιριστική Πράξη της Νότιας Αφρικής, το 1997 το ιταλικό συνεταιριστικό δίκαιο («μικροί συνεταιρισμοί»), το 1999 το συνεταιριστικό δίκαιο της Μπουρκίνα Φάσο ("groupements"), το 1999 το Συνεταιριστικό δίκαιο της Μαδαγασκάρης ("groupements à vocation économique") και το 2000 το Συνεταιριστικό δίκαιο του Μάλι. Ένας αριθμός γενικών συνεταιριστικών νόμων (Αυστρία, Βέλγιο, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία) απαλλάσσουν του "μικρούς" συνεταιρισμούς από ορισμένες απαιτήσεις ή υπό ορισμένες περιστάσεις.

¹⁸⁸ Για το τελευταίο, δείτε Münkner, Το Νομικό Καθεστώς των προ-συνεταιρισμών.

¹⁸⁹ Gesellschaft mit beschränkter Haftung (εταιρία περιορισμένης ευθύνης).

ρους συνεταιρισμών δημιουργώντας ταυτόχρονα τα πλεονεκτήματα των οικονομιών κλίμακας.

Όσον αφορά την κάθετη ολοκλήρωση, ο αριθμός των βαθμίδων πρέπει να αποφασιστεί από τους συνεταιρισμούς, λαμβάνοντας υπόψη την σχέση κόστους/κέρδους των εν λόγω δομών. Το κράτος θα πρέπει να απέχει από οποιαδήποτε παρέμβαση, εκτός από την παρακολούθηση της συμμόρφωσης των οργανώσεων αυτών προς την υποχρέωσή τους να υποστηρίζουν και να εκπροσωπούν τα μέλη τους. Ειδικά, οι συνεταιρισμοί δεν πρέπει να υποχρεωθούν να ενταχθούν εντός των ορίων των διοικητικών περιφερειών ή σύμφωνα με το όριο των παρόμοιων δραστηριοτήτων εάν οι ίδιοι επιλέγουν ελεύθερα το αντίθετο. Προκειμένου να καθιερωθεί ένα σύστημα συνεργασίας μεταξύ του κράτους και των συνεταιρισμών, το κράτος θα πρέπει να προωθήσει ένα ανεξάρτητο και ανταγωνιστικό συνεταιριστικό κίνημα.

Συνεπώς ο συνεταιριστικός νόμος πρέπει να καθορίσει την νομική μορφή των διαφόρων βαθμίδων και να προσδιορίσει τις δραστηριότητες που θα πρέπει να ασκεί κάθε βαθμίδα. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των υψηλότερου επιπέδου συνεταιριστικών οργανώσεων περιλαμβάνουν:

- την αντιπροσώπευση των μελών σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο
- την προώθηση, εκπαίδευση και κατάρτιση
- την συμβουλευτική, τις χρηματοδοτικές, ασφαλιστικές και οικονομικές υπηρεσίες (μάρκετινγκ, προμήθειες, εξαγωγές, εισαγωγές, κ.λπ.)
- την ανάπτυξη των δια-συνεταιριστικών σχέσεων
- την έρευνα και την ανάπτυξη
- την διαιτησία
- τον γενικό έλεγχο και τον διαχειριστικό έλεγχο και τελικά
- την διάδοση της συνεταιριστικής νομοθεσίας.

Η ίδια η ιδέα των κάθετων δομών καθορίζει επίσης τις λειτουργίες τους ως υποβοηθητικές σε εκείνες των μελών τους, δηλ. οι δραστηριότητες των υψηλότερου βαθμίδας συνεταιρισμών πρέπει να συμπληρώνουν εκείνες των μελών τους. Η κατακόρυφη δομή είναι ορατή με τη μορφή μιας πυραμίδα, όπου σε όλα τα επίπεδα πρέπει να εξυπηρετεί τα συμφέροντα των μελών της ίδιας της βάσης της (δείτε. Σύσταση 193 ΔΟΕ, παράγραφος 6. (δ)). Ο μηχανισμός για την εξασφάλιση αυτών των υπηρεσιών βασίζεται στο χτίσιμο της πυραμίδας από κάτω και ειδικά την χρηματοδότησή της από τα κάτω.

11. ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Οι διαφορές εντός του συνεταιριστικού κινήματος, δηλ. οι διαφορές που αφορούν αποκλειστικά τα μέλη, τα όργανα των συνεταιρισμών, τους ίδιους τους συνεταιρισμούς ή τις υψηλότερου επιπέδου οργανώσεις τους, πρέπει να υπόκεινται στην συμφιλίωση, την μεσολάβηση ή/και τις γενικές ή ειδικές διαδικασίες διαιτησίας πριν να έχουν πρόσβαση τα συμβαλλόμενα μέρη σε ένα γενικό ή ειδικό δικαστήριο.

Λόγω της σημασίας των καλών προσωπικών σχέσεων για την επιτυχία των συνεταιρισμών, οι περισσότερες νομοθεσίες επομένως προβλέπουν την υποχρέωση να προσφύγουν σε τέτοιες εξωδικαστικές διαδικασίες πριν από την υποβολή μια διαφοράς σε ένα δικαστήριο. Αυτό υποστηρίζεται και καθορίζεται είτε από το νόμο είτε από τα καταστατικά/εσωτερικούς κανονισμούς των συνεταιρισμών.

Σε γενικές γραμμές, οι διάδικοι προτιμούν αυτές τις διαδικασίες από τις επίσημες επειδή είναι φτηνότερες, πιο εξυπηρετικές και επίσης επειδή επιτρέπουν την εξέταση των τοπικών ανθρώπινων και κοινωνικών ζητημάτων. Ειδικά λόγω των τελευταίων, ο νομοθέτης θα πρέπει να αναγνωρίσει τέτοιες διαδικασίες και να προσπαθήσει να διατηρήσει τους παραδοσιακούς τρόπους επίλυσης διαφορών.

Το κράτος δικαίου αποκλείει οποιαδήποτε υποχρέωση να υποβληθούν οι διαφορές στις κυβερνητικές αρχές για την τελική λύση. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να απαγορεύεται η πρόσβαση στο δικαστήριο, ως έσχατη λύση.

12. ΔΙΑΦΟΡΑ

12.1 Κυβερνητικά διατάγματα εφαρμογής

Όπως έχει ειπωθεί,¹⁹⁰ οι εκ του νόμου αρμοδιότητες της κυβέρνησης πρέπει να περιορίζονται σε κανόνες ρύθμισης για την εφαρμογή του νόμου και μόνο. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην επαρκή σχέση μεταξύ του νόμου και των Αρχών της κυβέρνησης. Όχι μόνο αυτές οι Αρχές τείνουν να υπερβούν τη λειτουργία τους για να κάνουν το νόμο λειτουργικό, αλλά επίσης χρησιμοποιούνται για την παράκαμψη των δυσκαμμιών του νόμου σε μια κατάσταση η οποία απαιτεί ευελιξία και γρήγορη προσαρμογή στις ανάγκες της ανάπτυξης. Μαζί, ο νόμος και τα διατάγματα εφαρμογής πρέπει να αφήνουν τον απαραίτητο χώρο στους συνεταιρισμούς ώστε να μπορούν να εκφράσουν την αυτονομία τους μέσα από τα καταστατικά/εσωτερικούς κανονισμούς τους.

Κάθε διάταξη του διατάγματος εφαρμογής πρέπει να αναφέρει τον νόμο στον οποία βασίζεται.

Ο νόμος θα πρέπει επίσης να παρέχει ένα χρονικό περιθώριο για την έκδοση των διαταγμάτων εφαρμογής, ιδιαίτερα όταν η εφαρμογή του νόμου εξαρτάται από την ψήφιση τους, όπως συμβαίνει σε πολλές χώρες, οι οποίες ακολουθούν μια γαλλική νομική παράδοση.

¹⁹⁰ Δείτε Μέρος 2, παράγραφος 4.4.3, η επιλογή της κατάλληλης νομικής Αρχής.

12.2 Κυρώσεις

Ο συνεταιριστικός νόμος πρέπει να καταρτίσει έναν κατάλογο πράξεων που υπόκεινται σε ποινικές κυρώσεις, υποδεικνύοντας τα άρθρα του ποινικού κώδικα. Αυτό χρειάζεται για να αποτραπούν οι πρακτικές κατά τις οποίες οι συνεταιρισμοί θα αντιμετώπιζαν ποινικά αδικήματα μέσω των εσωτερικών κανονισμών/καταστατικών αναλαμβάνοντας τον ρόλο του δικαστή, ένα καθήκον που δεν ανήκει στις αρμοδιότητές τους. Οι συνεταιρισμοί μπορούν να προβλέπουν κυρώσεις στα καταστατικά/εσωτερικούς κανονισμούς ή με ατομικές συμβάσεις. Η καθημερινή λειτουργία των συνεταιρισμών είναι εγγυημένη από την δυνατότητα αποβολής μέλους ή μέλους του διοικητικού συμβουλίου ή της εποπτικής επιτροπής, αν υπάρχει.

12.3 Καταργήσεις, μεταβατικές διατάξεις

Όπως σε κάθε νέο νόμο, η κατάργηση του προηγούμενου νόμου μπορεί να χρειάζεται να ρυθμιστεί, όπως επίσης και η μεταβατική περίοδο κατά τη διάρκεια της οποίας όλοι οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να πραγματοποιήσουν τις απαραίτητες ρυθμίσεις συμμόρφωσης με το νέο νόμο.